Aventuri în Cambodgia
Donna Vann

Dedicata, cu multă dragoste, lui David şi Laurei.

Vă mulţumesc că mi-aţi dat voie să folosesc experienţa voastră în ce priveşte cambodgienii şi cultura lor în scrierea acestei cărţi.

Cuprins

Vino cu noi în Cambodgia!
Cel mai tare din parcare
Păianjeni fripţi şi aventuri la ţara
Apa cât vezi cu ochii!
Minunile lumii
Generaţia pierduta
Distracţii în Cambodgia
Cea mai deosebita zi de naştere
Tigri, câini dresaţi şi Cuvântul lui Dumnezeu
Când inutilul devine util
Harta Cambodgiei
Chestionar despre Cambodgia
Răspunsuri

Vino cu noi în Cambodgia!

ziua de Crăciun e pe sfârşite. Cu plasa de ţânţari deasupra mea, mă culcuşesc bine fu pat, având grija ca plasa alba să fie bine prinsă sub saltea, pe toate părţile. E prima zi din şederea noastră de două săptămâni în Cambodgia şi ţin să o însemnez în jurnal, înainte de a mă cufunda într-un somn binemeritat. E linişte peste tot, cu excepţia huruitului uşor făcut de ventilatorul din tavan şi a târşâitului şopârlelor pitulate fu acoperişul de stuf al colibei noastre de pe plajă. Deodată, aerul vibrează la undele unui sunet amplificat. Ce-o mai fi şi asta? Se aud destul de tare melodii şi nişte sunete tânguitoare, ce ar putea fi, de fapt, cântece. Până la urmă ne-am dat seama că pe plajă, chiar lângă casa noastră de oaspeţi, se pregătea un spectacol extraordinar de taraoke. Şi eu care speram să am parte de o noapte liniştită! Se pare că nu am nicio şansă, întrucât în Cambodgia muzica

kara-oke este ceva obişnuit, iar acesta se pare că va fi cel mai mare

Aventuri în Cambodgia eveniment din sat în acest sezon. Asta e! Măcar *aşa* voi rămâne treaza cât să pot scrie în jurnal.

Cambodgia, aşezată între Thailanda şi Vietnam, este cu puţin mai mică decât Marea Britanie ca întindere, ÎYisă are o populaţie doar de aproximativ în milioane de locuitori. Alături de Laos şi Myanmar, aceste cinci ţâri la sud de China formează Asia de Sud-Est.

Suntem acum în vizita la Dave şi Laura, fiul nostru şi soţia lui, care sunt lucrători creştini în Cambodgia. Multe dintre istorisirile şi întâmplările relatate în această carte sunt preluate din scrisorile lor din Cambodgia sau de pe blogul lor. Citind această carte, vei călători prin locuri adevărate ale acestei ţâri fascinante. Vei întâlni câteva vieţuitoare sălbatice – unele văzute de ei, iar altele, dintre cele cu care *au* avut norocul să nu aibă de-a face! Vei face cunoştinţă *cu* cambodgienii, acest popor unic, şi vei vedea că e o adevărată provocare să fii creştin în *aceasta ţara* predominant budistă. Vei gusta câte puţin din păianjenii fripţi şi vei afla de ce atât de mulţi cambodgieni arată *aşa* de tineri. În acest turneu vei vizita unul dintre cele mai mari lacuri continentale şi rămăşiţele unei civilizaţii antice. Vei afla din ce cauză e periculos să te abaţi de la o potecă bătătorită în unele regiuni ale ţării şi de ce unii copii nu-şi cunosc data naşterii. S-ar putea chiar să zăreşti nişte delfini!

Chiar *dacă* foarte mulţi cambodgieni cunosc extrem de puţine despre singurul Dumnezeu adevărat, vei vedea totuşi că Dumnezeu nu a uitat de Cambodgia. El lucrează aici în moduri surprinzătoare. Aşa că vino cu noi… şi nu uita să iei cu tine un spray de insecte!

10

Cel mai tare din parcare

Suntem în Phnom Penh, într-un microbuz, îndreptându-ne spre Dave şi Laura, stabiliţi *fa* acest oraş. La prima vedere, pare un oraş cât se poate de modern, cu străzi largi şi clădiri bine întreţinute. Dar nu după multă vreme, ne dăm seama că ceva e cu totul aparte: traficul!

Tot soiul de vehicule împânzesc străzile oraşului Phnom Penh, capitala ţârii, care găzduieşte cam un milion de locuitori. Din câte se pare, nu există reguli de circulaţie. Cu toţii se strecoară pe ici colo, ca într-un ritm de dans bine executat. Îmi vine să-mi pun mâinile la ochi, dar tot e mai bine să ştiu despre ce e vorba, dacă tot suntem pe cale de

a *avea* un accident!

11

Aventuri în Cambodgia

Concurenta vehiculelor

Pe locul întâi ar fi SUV-ul, grandomanul, regele traficului. Şoferii altor vehicule se dau la o parte din calea acestor automobile de soi. Apoi, vin alte maşini scumpe, cum ar fi Mercedesul; acestea ocupa locul doi pe şosea, urmate de taxiuri, microbuze, camionete şi maşinile obişnuite. Pe locul următor vine ansamblul *tuK-tuK*un fel de şareta acoperita şi tractata de o motocicleta. Pasagerii şed pe nişte băncuţe aşezate faţă în faţă. E un mod amuzant de a călători, cu toate că uneori se simt destul de tare hârtoapele, multe străzi fiind nepavate.

Continuând lista, după *tuk-tuK* urmează *motoul* – motocicleta prevăzută cu unul sau două locuri pentru pasageri, care trebuie să se ţină în spatele şoferului. Mai departe, urmează *cydouf.* acesta este un soi de bicicleta, cu deosebirea că în faţa are două roţi şi un loc confortabil pentru o persoană. Mai jos, la capătul listei noastre, se găsesc bicicletele obişnuite, apoi cărucioarele din lemn împinse de oameni şi, în final, pietonii. Când te afli pe străzile cambodgiene e ca şi cum ai fi intrat într-un uriaş joc înfricoşător de „piatră, hârtie, foarfecă” – cine e cel mai tare?

Dave ne sfătuieşte ce să facem mai târziu, când vom *avea de* umblat prin oraş:

— Când vreţi să traversaţi strada, nu treceţi pe la trecerea de pietoni. Nimeni nu va opri să vă lase să treceţi. Cel mai bun mod de a trece strada este să vă strecuraţi cu paşi regulaţi prin traficul în mişcare. Dacă alergaţi sau vă opriţi brusc, aveţi mari şanse să vă pălească careva!

Cambodgia este un regat şi are un rege care locuieşte într-un palat imens, deşi guvernul e condus de un prim-ministru. În prima noastră zi aici, suntem impresionaţi de fastul oraşului, vizitând complexul palatului regal. La Pagoda de Argint, călcăm pe o podea pardosită cu cinci mii de dale din argint şi ne zgâim la statui sculptate în aur şi diamant. În *seara* aceasta, plecăm de la hotel şi luăm un *tuK-tuK* (fincearcă să repeţi cuvântul de trei ori cât mai repede!) ca să ne ÎYitâlnfm cu Dave şi Laura. Hurducaţi tot drumul de *tuK-tuK,* facem cunoştinţa cu o latură diferită a Phnom Penhului: uliţe întunecate cu

moloz şi hârtoape la tot pasul; precupeţi care se îngrămădesc pe la colţurile străzilor ca să vândă mâncare caldă sau bilete de loterie sau meşteri care repară biciclete stricate pe marginea drumului.

Într-un final, ajungem la Young Life Center, o clădire albă, în spatele unei curţi împrejmuite, pline de adolescenţi. E un club creştin unde Dave şi Laura dau o mână de ajutor. Aici, tinerii au ocazia să înveţe despre Iisus sau sunt ajutaţi să-şi consolideze

12

13

Aventuri în Cambodgia credinţa. Ne lăsăm pantofii pe prispa, alături de alte câteva zeci, şi ne alăturam tinerilor îngrămădiţi în holul strâmt, aşezaţi pe pardoseala lustruită. După o serie de cântece vioaie, Dave ia cuvântul, iar altcineva îl traduce din engleză în khmeră, limba oficială vorbita în Cambodgia.

La finalul întâlnirii, pornim din nou pe ulițele prăfuite și întunecate. Trecem pe lângă un grătar uriaş, instalat pe marginea drumului. Mirosul apetisant de carne la grătar ne lasă gura apă. O femeie, cu nişte cleşti lungi de metal în mână, stă cocoţata pe un scăunel în spatele grătarului. Pentru a se proteja de dogoarea focului şi de scânteile împroşcate în văzduhul întunecat, poartă mănuşi şi pălărie. Obrajii ei plini lucesc la lumina focului, în timp ce întoarce bucăţile fierbinţi de carne de pui sau de porc. Intrăm *fa* mulţime şi ne cumpărăm ceva de mâncare pentru cina pe care o vom lua acasă.

Ajunşi înapoi la apartamentul lui Dave şi al Laurei şi înfruptându-ne din puiul la grătar şi din porumbul proaspăt fiert, ei ne lămuresc două lucruri importante despre Phnom Penh. Pe *de-o* parte, e vorba de rezidenţii obişnuiţi ai oraşului. Cei mai mulţi dintre ei sunt cambodgieni din naştere (denumiţi *khmeri)* care pot fi vânzători ambulanţi, şoferi de taxi, comercianţi, măturători de stradă, constructori, cerşetori sau oameni de afaceri. *ProbabW* că aceştia au mai multe slujbe ca să-şi poată întreţine familiile care locuiesc în satele mai îndepărtate.

Casele lor *s-ar* putea să fie nişte colibe din lemn suspendate pe piloni de susţinere sau nişte apartamente modeste.

Concurenţa vehiculelor în principal, ei îşi cumpără mâncare de la tarabele de pe stradă, incluzând specialităţi precum vrăbii crocante!

Pentru khmerii orăşeni, sunt câteva lucruri care capătă o mare însemnătate: telefonul mobil, televizorul şi maşina. Ei ar fi în stare

să-şi vândă mobila din casă doar ca să-şi poată cumpăra unul dintre aceste însemne ale statutului social. Dacă reuşesc să-şi cumpere o maşină, adesea o parchează în camera din faţă a casei lor! Gândeşte-te puţin la tine: ce lucru din viaţa ta e atât de important? Ce spui despre cunoaşterea lui Dumnezeu – ai fi în stare să renunţi la tot pentru a-L cunoaşte pe El?

Urmează a doua latură a Phnom Penhului. Miile de muncitori străini care lucrează aici par bogaţi pe lângă localnici. Aceştia aparţin unor grupuri venite să contribuie la dezvoltarea Cambodgiei. Mulţi dintre aceşti străini lucrează la birou, deţinând o singură slujbă şi mănâncă mâncare în stil occidental care de pe la cafenelele şi restaurantele din oraş. Conduc SUV-uri pe străzile aglomerate şi probabil locuiesc în apartamente spaţioase sau în vile din cartierele mărginaşe ale oraşului.

Dave şi Laura nu au vrut să se ţină departe de khmeri şi să se împrietenească doar cu oameni cu acelaşi statut social. Aşa că şi-au propus să locuiască într-un cartier cambodgian şi să facă tot ce le stă în putinţă să îşi cunoască vecinii. Ştiau că şi Iisus a făcut acelaşi lucru. El Şi-a făcut timp pentru oamenii simpli, pentru aceia care erau priviţi de sus sau ţinuţi la distanţă.

14

15 *Aventuri în Cambodgia*

Primele luni pe care le-au petrecut în Cambodgia nu au fost uşoare. Khmerii supt extrem de matinali: pe la ora cinci dimineaţa începe deja forfota, iar câinii încep să latre. Din fericire, apartamentul lor nu era în apropierea unui canal colector deschis, *aşa* că aerul nu duhnea prea tare. Ori de câte ori Dave şi Laura ieşeau pe stradă, oamenii se uitau lung după ei. Era interesant să fie priviţi de toată lumea ca occidentalii cei bogaţi. Pe măsură ce învăţau limba, oamenii reuşeau să-i *cunoască* mai bine. O femeie prietenoasă, pe nume Sâmbătă, care locuia peste drum, i-a invitat pe Dave şi pe Laura la nunta ei. Pe măsură ce Dave şi Laura învăţau mai bine khmera, reuşeau să îi spună lui Sâmbătă tot mai multe despre Iisus. Cu toate că aceasta femeie budistă nu înţelegea întotdeauna *tot ce* îi spuneau ei, ea răspundea la grija şi la prietenia arătate de aceşti străini.

La fel *s-a* întâmplat şi ÎYI cazul lui Phola, o tânără din grupul Young Life. Totul a început când într-o sâmbătă seara, un prieten o invită să participe la o întâlnire Young Life. Acolo, ea întâlni oameni

care arătau că *au* pace şi bucurie în vieţile lor Pe parcurs, ea înţelese că acestea se datorau faptului că ei îl cunoşteau pe Dumnezeu. Noii ei prieteni îi explicară că Iisus, Fiul lui Dumnezeu, a îndurat o moarte cumplita pentru *ca ea,* Phola, să poată primi iertare deplina pentru orice lucru rău pe care ea îl făcuse vreodată.

Phola crescuse într-o familie budistă, însă religia ei nu *avea o aşa mare* însemnătate 1 h viaţa ei, precum auzea de la aceşti

Concurenţa vehiculelor creştini. Ea înţelese că dacă face pasul de a crede în Iisus, El *avea să* îi acorde iertare deplină. Pe lângă asta, ştia bine că, dacă se creştina, urma să aibă necazuri din partea familiei ei. Totuşi, nu putu să-şi întoarcă spatele. Simţea că merita să plătească orice preţ pentru a-L cunoaşte pe Iisus şi, astfel, îşi dedica viaţa lui Iisus.

Problemele nu Ihtârziară să apară. Ţătâl lui Phola, un lider budist foarte respectat, se înfurie pe noua ei credinţă. Îi porunci să plece de acasă.

— Ne-ai trădat! îi reproşa el.

Pentru familia lui Phola, creştinarea ei a însemnat că ea le întorsese spatele şi lor, şi culturii lor. Deşi a fost primită înapoi acasă, Phola trece printr-o perioadă grea în care se străduieşte să îi facă pe cei din familia ei să o înţeleagă şi să aibă din nou încredere în ea.

Mii de alţi creştini cambodgieni ca Phola trăiesc această provocare. Ei sunt dispuşi să cinstească valorile şi tradiţiile cambodgiene, însă ţelul lor de căpătâi este să-şi trăiască viaţa ca urmaşi ai lui Iisus. Deseori, aceasta aduce tensiuni în această ţara budistă. Mulţi creştini au fost izgoniţi de acasă, dar, în acelaşi timp, şi-au câştigat o comoară nepreţuita.

Iisus a spus că împărăţia cerului este ca o comoară ascunsă într-o ţarina: cineva a găsit-o şi a vândut tot ce avea ca să poată cumpăra ţarina aceea. A mai spus că împărăţia e ca o nestemată de mare valoare. Un negustor a vândut tot ce *avea* ca să cumpere acea nestemată (Matei I_3: HH-H6).

16

17

Aventuri în Cambodgia

Ai aflat tu împărăţia cerului? Dacă crezi în Iisus şi I-ai cerut iertare pentru tot ce-ai făcut râu, atunci faci parte din împărăţia lui Dumnezeu. Poţi *avea* încredere că El că te va învăţa cum să trăieşti în

fiecare zi şi, apoi, într-o zi, când vei muri, te va duce în cer, unde vei fi pentru totdeauna alături de Dumnezeu. Dacă încă nu ai făcut acest lucru, de ce nu-l faci chiar acum?

Dar tuturor celor ce L-au primit adică celor ce cred în Numele Lui, Le-a dat dreptul să se facă copii ai lui Dumnezeu

Ioan 1: 12

Păianjeni fripţi şi aventuri la ţară

18

După câteva zile petrecute în Phnom Penh, suntem pe cale să părăsim oraşul şi să ne începem călătoria spre nord, pentru a vizita templele antice din Angkor. Vom călători împreună cu Dave, Laura şi Jun, un prieten de-al Laurei, într-un microbuz cu douăsprezece locuri închiriat. Jun locuieşte cu ei, în oraş, dar doreşte să-şi viziteze familia care locuieşte într-un sat prin care vom trece şi noi.

Încep să îmi fac griji întrebându-mă unde vom putea opri pe drum ca să ne odihnim. Când eşti în Cambodgia, trebuie să te gândeşti la un lucru. Cu câteva zile în urmă, într-o călătorie de trei ore spre coastă, nu am am găsit decât un singur loc dotat cu toaletă. Şi aceasta era în capătul grădinii cuiva, într-o coştereaţă!

19

Aventuri.

Laura îmi zâmbeşte, *ca* răspuns la îngrijorarea mea.

— Trebuie doar *să* te obişnuieşti *să* mergi în boscheţi, *ca* şi mine.

Ea ne povesteşte apoi ce-a păţit odată, când a rămas în sat peste noapte, împreună cu Dave. Când ajunseră acolo, sătenii îi arătară locurile de pe câmp potrivite pentru aceasta. Apoi, gazda lor dădu anunţul pentru tot *satul:*

— Laura merge în boscheţi!

Pe la miezul nopţii, *Laura* trebui să meargă din nou, aşa că ieşi din colibă, croindu-şi drumul prin bezna de afară. Câţiva căţeluşi zglobii, puşi pe joacă, începură să *sară* pe ea. Laura *facerea* din răsputeri să nu o trezească şi pe mama căţeluşilor, care ar fi trezit tot satul cu lătratul ei. În sfârşit, îşi găsi un loc pe care îl consideră nimerit, însă mai apoi îşi dădu seama că era ţarcul de vite! Noroc că animalele dormeau.

Cu toate opririle noastre planificate pentru toaleta, şoferul nostru se strecoară cu greu prin traficul halucinant. Nu prea pare să aibă multă experienţă în şoferie, *aşa că* răsuflăm uşuraţi când ajungem la drum deschis. De fiecare parte a drumului, vedem culturi de orez, numite *orezarii,* în peisajul întins, acum uscat şi maroniu în cea mai mare parte. Într-un alt sezon al anului, acestea vor fi inundate şi verzi de la orezul proaspăt încolţit. Din loc în loc, zărim una-două vaci pe pajişte, dar nu sunt vaci grase, ca cele de fermă. Vacile din Cambodgia sunt atât de *slăbănoage,* încât laptele de vaca se importa din afara ţării, la un preţ ridicat.

Păianjeni fripţi fi aventuri la ţară

Cam la două ore după ce ne începurăm călătoria, Jun îl roagă pe şofer să oprească la o benzinărie. Bag de seamă ca Jun cumpără ceva, pesemne nişte dulciuri, pe care le aduce într-o punguţa de hârtie. Ajuns înapoi la maşină, el rupe punga şi ne arată bunătăţile: trei tarantule negre, uriaşe, bine fripte! mai bine mă uit pe geam când rupe picioarele crocante şi le mănâncă. Apoi, el stoarce din corpul tarantulei un lichid gălbui direct în gură (după cum mi s-a spus mai târziu). Nădăjduiesc ca nu citeşti această carte în preajma Crăciunului, *deoarece* corpul păianjenilor are cam aceeaşi consistenţă ca şi conţinutul unui curcan gătit de Crăciun. Picioarele de păianjen au un gust ca de cărbuni.

Pe lângă păianjeni, mai sunt şi gândaci, viermi şi alte insecte care sunt considerate nişte delicatese pe aici. Se pot vedea butoiaşe întregi de insecte de felul acesta expuse prin pieţe. Până la urmă, de ce nu? Viaţa insectelor este bogată, oferă proteine

Păianjeni fripţi şi aventuri la ţară pe gratis. În societatea noastră occidentala, dacă vedem un gândac, sânm repede cu spray-ul. Poate am putea să luăm o plasa de insecte, în schimb. Doreşte cineva nişte tocăniţa de lăcuste?

Curând, microbuzul o ia pe un drum plin cu gropi şi murdărie şi ne lasă în satul familiei lui Jun. Pornim pe un drum prăfuit şi străjuit de palmieri înalţi de amândouă părţile. Nu după mult timp, vedem, aliniate de-a lungul drumului, casele sure, bătute de vreme, ridicate pe

nişte piloni. Unele, formate dintr-o singură încăpere, sunt acoperite cu frunze de palmier, iar altele au acoperişuri din lemn *sau* din tinichea. La uşa casei se ajunge cu ajutorul unei scări rudimentare din lemn, montate în exterior. Mulţi oameni îi recunosc pe Jun şi îi salută. Par încurcaţi însă când ne văd pe noi – albii sunt o privelişte rară pe aici.

Lângă unele case din sat, se vede o altă căsuţă înălţată pe un pilon. Acestea arată ca nişte căsuţe cochete pentru păsări, vopsite în culori vii, poate chiar cu câteva trepte mici la intrare. Laura ne lămureşte că acestea nu sunt case pentru păsări, ci pentru spirite. Cei mai mulţi dintre săteni *au* credinţa că, după ce un membru al familiei moare, spiritul lui va dori să stea alături de ei. Aşa că rudele construiesc aceste câsuţe şi pun ofrande din banane sau alte fructe pe poliţă, dorind ca astfel spiritele să fie mulţumite şi să îi ocrotească. Dacă se abat nenorociri peste familia respectivă, ei cred că l-au supărat în vreun fel pe strămoşul lor.

Cei din familia lui Jun nu sunt budişti, *ca* majoritatea sătenilor, ci creştini. Ei ştiu că strămoşii lor nu s-au transformat în spirite.

22

Nici nu *au o casă a* spiritelor, pentru că ei ştiu că Dumnezeu nu locuieşte în case făcute de mâna tâmplarului. Dumnezeu nu e slab, ca să aibă nevoie de trepte pentru a intra în acea căsuţă, în plus, El nu doreşte să trăim cu spaima în sân, Îmbunându-L cu ofrande ca să nu. Se mânie pe noi.

Dimpotrivă: Dumnezeu ne iubeşte atât de mult, încât L-a trimis pe Fiul Său Iisus pe pământ încă dinainte de a ne fi născut noi. Şi asta, pentru ca oamenii să poată vedea cum este Dumnezeu cu adevărat. El este bun, iubitor şi doreşte ca toţi oamenii să ajungă să-L cunoască şi să-L urmeze. Mai mult decât atât, Dumnezeu L-a trimis pe Iisus ca să ne mântuiască. Iisus a fost crucificat, dar Dumnezeu L-a adus din nou la viaţă. Moartea Lui a fost plata pentru toate lucrurile rele pe care le-am gândit, spus sau făcut noi. Iisus a suferit pedeapsa în locul nostru. Astfel s-a deschis calea pentru ca oamenii să ajungă să-l cunoască pe Dumnezeu.

Dacă ai vrea să-l cunoşti *şi* tu pe Dumnezeu, tot ce trebuie să faci este să ceri asta. Roagă-L pur şi simplu să te ierte şi mulţumeşte-l că L-a trimis pe Iisus ca Mântuitor. Dacă nu prea ştii cum să te rogi, spune pur şi simplu ceea ce ai în minte şi în inimă.

El te va înţelege, oricum ai spune-o. Sau dacă vrei, poţi să spui

ceva în felul următor:

Doamne, îți mulțumesc că L-ai trimis pe Fiul Tău Iisus. Îți mulțumesc că El a murit pe cruce în locul meu pentru tot ce am gândit, am spus sau am făcut rău. Te rog să mă ierți și să mă primești în familia Ta pentru

23

Aventuri în Cambodgia totdeauna. Ajută-mă să fiu așa cum dorești Tu. Îți mulțumesc că îmi asculți rugăciunea.

Dacă crezi în Iisus, atunci *tu* fost///devii *casa* în care locuiește Dumnezeu! Duhul Său sălășluiește în tine și te ajuta să-l cunoști mai mult pe Dumnezeu și să devii *așa* cum dorește El să fii.

Ajungem curând *acasă* la fratele lui Jun. Cumnata lui Jun ne primește și ne invită să ne odihnim pe o platformă joasă din șipci din lemn, dedesubtul casei lor. E un loc potrivit pentru ședere la aer, protejat de ploaie sau soare. După o vreme, mama lui Jun ne cheamă înăuntru. Ne cățărăm pe scara abruptă și intram în singura încăpere a casei, unde ea ne pregătise niște rogojini pe care să ne așezăm. Partea din fața a casei e despărțită de dormitor doar printr-o perdea modesta. Singurul obiect din odaie este o baterie de mașina; cum nu există electricitate în sat, se folosesc baterii pentru a lumina noaptea.

După ce pălăvrăgim *o* vreme cu mama lui Jun, folosindu-l pe Jun ca tălmaci, coborâm scara înapoi. Soarele e în amurg. Cum vom face să ajungem toți *șase* într-un alt cătun, la câțiva kilometri depărtare, unde *ar* trebui să rămânem peste noapte? Pe aici nu sunt mașini. Nicio problemă! Cineva găsește un om care posedă o cotigă mică din lemn, trasă de un ponei. Ne îngrămădim în cotigă și pornim, încet, cu o oarecare părere de rău pentru bietul ponei! Cred că alcătuiam un tablou haios, *așa* împachetați în cotiga poneiului, *dar,* lăsând la o parte *culoarea alba* a pielii noastre, un *astfel* de mijloc de transport *este* ceva obișnuit în satele

Păianjeni fripți și aventuri la țară cambodgiene. Pe lângă căruțe, mai sunt microbuzele care sunt folosite pe post de autobuze, adunând pasagerii de pe marginea drumului. Unii dintre ei s-ar putea să aibă de dus undeva o găină vie și, ca să nu-i scape, și-o leagă cu o sfoară de încheietura mâinii. Nimeni nu-și prea face griji dacă microbuzul e plin. Probabil că o mașină cu douăsprezece locuri poate transporta și treizeci de persoane înghesuite înăuntru, iar, în plus, mai pot sta și deasupra pe plafon vreo douăzeci.

Dacă ai de dus o pereche de purcei la piaţă, îi poţi lega în spatele tău, pe motocicletă. Trecem pe lângă maşini cu găini vii legate de plafon şi vedem doi oameni pe motocicletă, transportând o foaie imensă de sticlă. Ideea este că, dacă ai ceva sau pe cineva de transportat şi dacă ai orice tip de vehicul pe roţi, te poţi descurca!

În noaptea aceea, ne oprim la un „sat ecologic" construit pentru vestici, în care se încearcă conservarea stilului de viaţă tradiţional într-un sat cambodgian. După o masă ce includea şi tocăniţă de pepene acru, un grup de tineri creştini ne arată, spre amuzamentul nostru, nişte dansuri tradiţionale. Apoi intrăm în casele cu o singură odaie, aburcîndune pe scara din faţa uşii, şi ne pregătim de culcare la lumina generată de o baterie de maşină. Ne asigurăm că plasele contra ţânţarilor sunt strânse bine în jurul saltelelor, apoi dăm stingerea pe la ora nouă, gândindu-ne că a doua zi va începe foarte devreme.

A doua zi dimineaţă, cântecul cocoşilor ne dă deşteptarea. În lumina slabă dinaintea zorilor, vedem copiii mergând spre şcoală.

24

25

Aventuri în Cambodgia cu bicicletele. Nu ne ia mult să ne îmbrăcăm şi să ne aliniem din nou în cotigile cu ponei (două, de data aceasta). Prima oprire *este* la piaţa satului, unde este deja o forfota de nedescris, la această oră matinală. Miroase a praf şi a mâncare pusă la prăjit. Mâncăm un mic dejun din orez şi carne la o dugheană incredibil de *soioasă,* apoi pornim într-un tur al pieţei. Mâncarea de *la* micul dejun fusese delicioasă, *dar* acum, stomacurile ni se întorc pe *dos la vederea* unui cap uriaş de porc pe o placă de lemn, cu intestinele întinse în preajma lui.

Afară de cazul în care localnicele lucrează în piaţă, ele vin în fiecare dimineaţă să cumpere de-ale gurii şi e posibi*l* să vină şi seara. Ele nu au acasă frigider sau congelator, aşa ca totul se cumpără proaspăt şi se mănâncă în aceeaşi zi.

În general, sâtencele îşi petrec întreaga zi îngnjindu-se de *casa* şi de copii. De obicei, pe la *ora* cinci dimineaţa sunt fu picioare. Mai întâi, mătură în casă şi în faţa casei, apoi pregătesc micul dejun pentru familie. Acesta ar putea fi constituit din pilaf de orez cu bucăţele de carne sau peşte ori s-ar putea

Păianjeni fripţi /i *aventuri la ţară* să gătească orez cu carne de

porc dulce, marinată, cu ceapă tocată mărunt şi un amestec de zarzavaturi murate.

Cei mai mulţi bărbaţi din sat se ocupă cu agricultura cultivând fie orez, fie fructe, precum mango. Alţii sunt mecanici sau pescari. De multe ori, bărbaţii se mută la oraş ca să îşi găsească de lucru, venind pe acasă doar din când în când, ca să-şi vadă familia şi să le lase bani.

Ocupaţia bărbaţilor care rămân în sat este, cel mai probabil, cultivarea orezului. Şatenii fie deţin o mică orezarie, fie muncesc ca ţărani arendaşi la un proprietar de pământ. În perioadele de plantare şi recoltare, şi femeile şi copiii muncesc la câmp.

Bivolii indieni sunt ceva obişnuit în satele din Cambodgia. Adesea, sunt folosiţi la aratul ogorului, înainte de plantare. Creaturile acestea mătahâloase, cu coarnele lor groase şi mari sunt numai bune pentru munca în băltoacele de pe plantaţiile de orez. Vitelor nu le place să se bălăcească prin apă, însă bivolii indieni par să fie făcuţi pentru aşa ceva. Copitele lor mari sunt ideale pentru a umbla prin noroiul moale. Deşi cântăresc aproximativ o tonă şi inspiră frica, ei sunt de fapt blânzi. Copiii îi călăresc adesea *de-a* lungul câmpului.

Odată ce pământul e arat şi udat bine, muncitorii plantează răsadurile de orez cu mâna. Acestea cresc foarte repede, în căldură şi umezeală, dar la fel cresc şi buruienile. Plantele de apă, cum ar fi lintiţa, huzuresc, ocupând spaţiul de care au nevoie plantele de orez. Astfel că aceste buruieni sunt smulse cu mâna: o treabă extrem de migăloasă care îţi dă dureri de spate.

27

Aventuri în Cambodgia

Păianjeni fripţi şi aventuri la ţară

Cultivatorii de orez sunt plătiţi de multe ori cu mai puţin de 50 de penny pe zi, deşi muncesc în sezonul ploios. În cele cinci luni ale sezonului uscat se găseşte puţin de lucru. Şatenii sunt nevoiţi să economisească destui bani sau orez îndeajuns pentru a-şi hrăni familiile în acest timp.

În Asia de Sud-Est se mănâncă orez în fiecare zi. Statul cambodgian face încercări de a-i ajuta pe agricultori să producă mai multă recolta de orez pe un teren. Dacă iriga pământul cum trebuie – cu alte cuvinte, *dacă* reuşesc să controleze nivelul apei *h* sol – ei ar putea să aibă două recolte pe an, în loc de una singură. Unii agricultori

cresc nişte peşti care se hrănesc cu insectele dăunătoare plantelor. Când peştii cresc destul de mari, devin hrana în *casa* cultivatorului.

Ultimul punct al turului nostru prin piaţa *este* „tejgheaua cu peşte”. De fapt, nu este chiar o tejghea, ci mai degrabă un loc

cu un miros ÎViţepâtor, unde câteva femei, stând ghemuite, curăţă şi spală peşti. Hotărâm să nu cumpărăm peşte. Călăuza noastră din sat ne duce apoi pe un câmp din împrejurimile **localităţii,** unde vedem cum se treiera orezul cu o maşinărie ce seamănă cu un motor cu aburi portabil. Arătând spre un palmier din apropiere, ea ne întreabă:

— Cine are chef de căţărat?

La prima vedere, pare o treabă anevoioasă să te caţeri pe un trunchi de copac aşa de înalt, aburcîndute doar cu mâinile şi cu picioarele goale. Şi ar fi, într-adevăr – doar că avem noroc cu o prăjină subţire care se află chiar lângă copac, cu locuri potrivite unde să-ţi sprijini mâinile şi picioarele. Noi, turiştii, ne limităm la modul mai simplu!

După ce terminăm cu căţăratul, călăuza noastră ne oferă nişte păhărele cu o băutură din suc de palmier. Dacă vreodată te va servi cineva cu suc de palmier, ascultă-mi sfatul: nu lua. Are gust de varză piure.

Mai departe, ne îndreptăm spre şcoală, tot fu cotigile noastre cu ponei, unde copilaşii în uniforme învaţă alfabetul khmer, învăţătoarea ţine la vedere un cartonaş pentru fiecare literă, iar elevii o rostesc cu voce tare. Pentru mine, toate literele arată la fel, iar când sunt înşiruite, seamănă cu o omidă! Iată cum se scrie „Regatul Cambodgia” în khmeră:

Vizita noastră se încheie într-un şopron deschis în care erau adăpostite nişte războaie de ţesut uriaşe. Aici se desfăşoară proiectul Khmer Life, unul dintre numeroasele proiecte din Cambodgia prin care se încurajează artizanatul şi îi ajuta pe localnic*i să obţină* un preţ cinstit pentru munca lor. Filantropia îi ajuta pe şatenii din Kompong Thom să iasă din sărăcie.

Acesta e şi cazul lui Chandon. Încă de când *era* doar o copilă, fu nevoită să muncească din greu să cultive legume şi să le *ducă* la piaţă în Phnom Penh. Părinţii ei, fiind amândoi bolnavi, nu îi erau de prea mare ajutor. Dacă nu reuşea să vândă legume suficiente, Chandon mai câştiga câţiva bănuţi vânzând lucrurile ce le găsea scotocind prin gunoaie la groapa de gunoi a oraşului, în oraş, sunt mulţi oameni care îşi câştigă traiul în acest fel.

Pe la vârsta de şaisprezece ani, Chandon îşi pierdu ambii părinţi. Cum *avea* să se descurce? Atunci, mătuşa ei, care locuia într-un *sat* din provincia Kompong Thom, aranja lucrurile ca Chandon să poată sta *la ea.* Chandon ajunse astfel la mătuşa ei, fără să aibă niciun fel de bunuri şi nici bani. Din ce *avea ea să* trăiască? În scurt timp, mătuşa ei o înscrise la cursul de ţesători la centrul din apropiere, Khmer Life Centre.

Chandon se descurcă foarte bine la curs, *aşa* că i se oferi *o* slujbă permanentă la centru. Măcar că încă îi e *dor de* părinţii ei, ea spune acum că viaţa e frumoasă. Hotărî să se creştineze şi acum frecventează o biserică locală. În timp ce ne povesteşte despre noua ei *sivjba,* despre prietenii noi şi despre noua ei credinţă, Chandon zâmbeşte.

Păianjeni fripţi fi aventuri la ţară

— Cred că există o lume spirituală de care trebuie să mă interesez mai mult, spune ea.

Chiar fără ştirea ei, Dumnezeu veghease asupra ei în toţi acei ani, când se lupta din greu să facă rost de hrană pentru familia ei. Pe atunci, ea nu ştia nimic despre Dumnezeu, însă mai târziu, când află despre Dumnezeu şi despre Iisus, care şi-a dat viaţa pentru ea, Chandon răspunse fără să mai stea pe gânduri.

Dumnezeu nu are nevoie de ofrandele tale ca să fie mulţumit, după cum cred mulţi cambodgieni. În loc să pretindă daruri, lui Dumnezeu îi place să le ofere oamenilor daruri cu mână largă. Încă cu mult timp în urmă, chiar înainte de a te fi născut, Dumnezeu ştia că vei trăi 1 h ziua de azi şi doreşte să te cunoască îndeaproape. El aşteaptă să te încrezi în El, *aşa* cum a aşteptat-o şi pe Chandon. Deţine El primul loc în viaţa ta? I-ai spus că îi aparţii cu totul şi că vrei să trăieşti lin fiecare zi pentru El? Dumnezeu doreşte o singură ofrandă din partea ta: pe tine însuţi!

Cetei Domnul îşi întinde privirile peste tot pământul, ca să sprijine pe aceia a căror inimă este întreaga a Lui 2 Cronici 16: 9

30
31
Apă cât vezi cu ochii
***Apa* cât *vezi* cu ochii!**

— Opreşte-te! îi dojeni Diep pe fratele ei mai mic, Binh. Dacă ne răsturnâm în lac, cărţile mele se vor face leoarcă! Binh se dădu la chicotit, dar nu mai scutura barca. Cei doi copii vâsliră mai departe, înaintând cu bărcuţa lor prin apele murdare ale lacului Thnle Sap. Până la şcoală, mai aveau cale de un kilometru.

Diep şi Binh locuiesc pe acest lac imens, ce pare a se întinde cât un ocean, iar şcoala se afla pe partea opusa a lacului. Aceasta nu înseamnă că şcoala şi casa lor sunt aşezate pe uscat, pe malul lacului. La Thnle Sap, unele sate şi şcoli plutesc chiar pe apele lacului! Oamenii se deplasează de colo colo cu bărcile. Copiii se urcă în nişte ciubere şi vâslesc dacă vor să se întâlnească cu prietenii lor.

Sezonul uscat din Cambodgia durează din noiembrie până în aprilie. În lunile acestea, plouă foarte puţin sau chiar deloc, aşa că lacul Thnle Sap are doar un metru adâncime. Apele din Thnle Sap se unesc cu apele fluviului McKong, iar apoi se varsă împreună în mare. În sezonul ploios însă, din mai până în octombrie, se întâmplă ceva surprinzător. Apa ploilor abundente aduse de musoni, plus zăpada topită ce vine din îndepărtaţii munţi Himalaya, se scurg în Mekong. Apele umflate se varsă în braţul ce leagă Thnle Sap de Mekong. Rezultatul este că, în loc să se verse în mare, cum se întâmplă în mod normal cu râurile, Mekongul îşi inversează cursul şi se varsă în lacul Thnle Sap. Nivelul apei din lac ajunge să crească şi de trei ori faţă de nivelul din sezonul uscat.

Acesta e momentul când părinţii lui Diep şi ai lui Binh, dimpreună cu toţi localnicii, se mută. Unele clădiri sunt aşezate pe nişte platforme plutitoare, astfel că pot fi tractate, fără mare cazną, de nişte bărci şi mutate de pe o parte a lacului, pe alta, după cum se umflă sau scad apele. Casele mici care sunt construite pe malul lacului sunt remorcate de un camion

32
33
Aventuri în Cambodgia

Apă cât ***vezi*** *cu ochii* şi sunt transportate într-un alt loc, după cum se modifică nivelul apei. Astfel, satul rămâne tot timpul în preajma lacului.

Ai zice că e romantic să trăieşti într-o casă plutitoare pe Thnle Sap, cel mai mare lac din Asia de Sud-Est. Turiştii sunt atraşi de acest sat plutitor, unde Diep şi Binh, cu părinţii şi bunicii lor au trăit de când se ştiu. Familia are origini vietnameze, aproape ca toţi locuitorii de pe lac, de altfel. Tatăl lor câştigă existenţa familiei ocupându-se de pescuit în lacul imens.

Pescuitul nu este permis oriunde vrei. Pescăriile comercianţilor ocupă câteva zone întinse, unde pescarii de rând nu au ce căuta. Casa lui Diep şi a lui Binh, formată dintr-o singură încăpere, nu este dotată cu electricitate. Nu are nici apă curentă. Şi nici măcar toaletă. Totul ajunge în apa lacului! închipuie-ţi ce miasme sunt pe acolo, mai ales în sezonul uscat.

Cu ceva vreme în urmă, autorităţile statului i-au întrebat pe săteni dacă vor să rămână cu locuinţele plutitoare pe lac sau dacă vor să se mute pe uscat. Cei mai mulţi au preferat viaţa

pe uscat, cu electricitate, apă la robinet şi toalete, atât timp cât li se dădea voie să pescuiască. Dacă satul va fi mutat pe uscat, Binh şi Diep vor putea să meargă la şcoală pe jos, în loc să vâslească într-o barcă.

Traversând jungla, în drum spre şcoală, copiii au mari şanse să vadă maimuţe. Cel mai des apar fugărindu-se pe poteci maimuţele mici, cu blana sură, care sunt foarte prietenoase, prea puţin sinchisindu-se de oameni. Cambodgia găzduieşte şi nişte specii rare de maimuţe, cum sunt cercopitecul cu *coada* neagră (denumit *Pygathrix nigripes)* şi gibonul cu obraji galbeni (denumit *Nomascus gabriellai).* Binh şi Diep vor trebui să îşi caşte bine ochii pentru a zări una dintre aceste maimuţe prin frunzişul *des* al junglei. Multe specii rare de maimuţe sunt periclitate, întrucât pădurile lor native sunt defrişate.

Mersul la şcoală prin junglă poate părea mai puţin periculos decât vâslind pe apă, dar Diep şi Binh trebuie să stea cu ochii 1Y> patru din cauza şerpilor veninoşi, care sunt destul de răspândiţi în Cambodgia. De exemplu, vipera verde trăieşte în scorburile copacilor. Nu atacă decât dacă este deranjată, dar te poţi alege cu o muşcătură destul de urâtă direct în faţă.

Cobra este un şarpe agresiv, te poţi trezi cu una la tine în

Icasă, căutându-şi vreun şobolan ca hrană. Dacă e ameninţată, îşi ridică capul şi îşi desface „capişonul”. Cobra face asta cu intenţia să pară periculoasă, ceea ce şi reuşeşte! 0 muşcătură de *cobra* poate fi fatală, dacă nu este tratată pe moment. Cel mai bun lucru pe care îl poţi face când ai de-a face cu o cobra

34

35

Aventuri în Cambodgia este să te dai la o parte din *calea* ei, oferindu-i spaţiu larg să *se poată* retrage.

Apoi, sunt pitonii, care cresc până la trei metri în lungime şi îşi omoară prada prin strangulare. Aceştia sunt în stare să un dă şi să devoreze o prada de mărimea unei capre.

Probabil că cea mai periculoasă reptila pentru Diep şi Binh ar fi vipera malaeză, un şarpe urâcios, având dinţii *cu* venin foarte lungi. Cu ajutorul petelor maronii, de formă triunghiulara, de pe corp, se camuflează foarte bine *la* sol, târându-se pe jos în căutarea hranei. Şatenii nici nu se *gândesc* să umble pe câmp desculţi sau cu sandale deschise. Ar putea să calce pe o viperă, înainte *de a o observa*. În mod natural, şarpele nu accepta *aşa ceva, astfel ca sare să* muşte. Oricum, dacă muşcâtura este tratata pe loc, s-ar putea să nu fie fatala.

Mă gândesc că nu vei umbla pe câmpuri şi prin pădurile cambodgiene cu picioarele goale! Dar în orice caz, uite ce poţi să faci pentru muşcăturile de şarpe:

— Pune persoana rânită să stea întinsa, nemişcată.

— Leagă strâns zona muşcata cu un bandaj gros şi fixează bine o atelă.

— Ţine în *aşa* fel încât partea corpului cu muşcătura să fie mai jos decât zona inimii.

— Îndepărtează de la victimă orice fel de bijuterii.

— Du victima la un spital sau o clinică în cel mai scurt timp posibil.

Apă cât vezi cu ochii

— Nu încerca să omori şarpele. Şerpii morţi şi chiar cei decapitaţi mai pot „muşca” încă câteva ore bune după ce au murit, datorită contracţiilor musculare.

Poate ţi se pare o prostie să nu porţi încălţăminte zdravănă, dacă sunt şerpi la tot pasul. Însă în climatul fierbinte din Cambodgia,

sandalele şi şlapii sunt cea mai confortabilă încălţăminte. Pe lângă asta, când mergi la cineva acasă, trebuie neapărat să te descalţi. Aşa că e logic să porţi nişte papuci de care să te poţi descălţa uşor.

Probabil că nu locuieşti într-o ţară în care se găsesc atâţia şerpi veninoşi. Însă indiferent de locul unde trăieşti, te poţi găsi în pericol din cauza unui duşman la fel de viclean şi bun la ascunzişuri precum un şarpe. Mă refer la potrivnicul creştinilor, cunoscut ca Satana sau diavolul. Citim în Biblie că acest duşman îi acuză pe creştini în faţa lui Dumnezeu zi şi noapte.

Dumnezeu nu îl ia în seamă pe Satana când acesta te ponegreşte înaintea Lui. Acum nu te mai are la mână cu nimic, dacă ai crezut în Iisus şi ai fost mântuit. E important să fii în garda datorită vicleşugurilor lui Satana. Vrăjmaşul lui Dumnezeu îţi va spune că eşti plin de răutate până în măduva oaselor şi că Dumnezeu nu te iubeşte. Adevărul este că Dumnezeu te iubeşte cu mult mai mult decât ar putea să te iubească părinţii tăi. Dacă faci ceva râu, roagă-L pur şi simplu pe Dumnezeu să te ierte şi mulţumeşte-l că a făcut-o deja. Nu trebuie să dai ascultare minciunilor celui rău.

36

37

Aventuri în Cambodgia

Duşmanul va încerca, de asemenea, să te convingă că nu îi mai aparţii lui Dumnezeu. Iisus spune în să că El te ţine strâns în mâna Lui şi că nimeni nu te va putea îndepărta de El. Se poate să nu simţi întotdeauna că îi aparţii lui Dumnezeu, însă *aceasta e o* realitate. Chiar dacă ai *o* zi proastă, Iisus nu *te-a* părăsit. A promis că nu va părăsi pe nimeni care crede 1 h El. Fii sigur de asta!

Pe lângă şerpi, vremea poate fi un alt duşman în Cambodgia. În timpul lunilor musonice, din mai până în octombrie, plouă abundent în fiecare zi. Dacă umbli pe stradă în timpul musonului, ai impresia că dintr-odată ţi se răstoarnă în cap o căldare uriaşă de pe cer Poate te gândeşti că ai putea să rămâi uscat dacă ai o pelerină de ploaie, dar e ca şi cum te-ai strădui să rămâi uscat într-o piscină – nu te amăgi singur! Datorită ploilor abundente, până la două treimi din terenurile agricole din întreaga regiune sunt inundate de apă.

Sătenii îşi construiesc casele pe nişte piloni de susţinere şi se deplasează cu nişte bărcuţe, în timpul inundaţiilor. În oraşe, traficul este îngreunat de apele mari. Odată, în timpul musonului, Dave mergea

cu motocicleta prin apropierea unei mari pieţe din Phnom Penh şi coti într-o stradă inundată. Imediat, motocicleta se bloca, huruind ceva sunete înfundate. Fără a *avea* de ales, începu să împingă motocicleta, prin apa până la brâu. Curând, băgă de seamă că îşi croia calea printre gunoaie şi legume stricate care fuseseră aruncate din piaţă. Lumea stătea pe la uşi şi *râdea* de acest străin care se chinuia să străbată o apă atât de adâncă, înconjurat de capetele de morcovi şi resturile de varză ce pluteau prin apă!

Apă cât vezi cu ochii

O altă aventură cu apa au avut când *s-a* spart o ţeavă defectă de apă din apartament, fruproşcând şuvoaie de apă şi în apartamentul vecinilor. Proprietarul nu a vrut nicicum să repare ţeava. Omul crede că atunci când ceva nu merge bine, înseamnă că spiritele s-au mâniat. Cam aşa ar gândi: „De ce să mă chinui să o repar? Oricum spiritele supărate o vor face să se strice din nou”. Felul în care a acţionat proprietarul a fost influenţat de credinţa lui în spirite. Dacă tu crezi în Iisus, aceasta *ar* trebui să se vadă 1 h comportamentul tău. De exemplu, dacă ai o problemă, cum reacţionezi? încerci să ignori problema? Te îngrijorezi şi te laşi tulburat? *Te* enervezi şi dai vina pe altcineva? *Te* rogi? Care dintre aceste moduri de a reacţiona crezi că va arăta că crezi în bunul Dumnezeu, care te iubeşte atât de mult?

Prea multă apă poate cauza mari pagube, dar este şi de folos pentru Cambodgia. Apele care inunda terenurile în fiecare an sunt benefice pentru culturile bogate de orez. Peştii o duc bine în lacurile umflate. Mai mult de opt sute de specii de peşti vieţuiesc în apele lacului Thnle Sap, ceea ce constituie trei pătrimi. din toată cantitatea de peşte capturat în Cambodgia întreagă.

De asemenea, apa constituie pretextul pentru momentul de vârf al anului în Phnom Penh: Festivalul Apei. Acesta e momentul în care apele din Thnle Sap îşi întorc cursul spre mare, ceea ce semnalează sfârşitul musonului şi începutul sezonului uscat, când se oficiază cele mai multe nunţi. Malurile râurilor sunt invadate de lumea adunată lângă punctul de întâlnire al celor trei mari râuri: Mekong, Bassac şi Tonle Sap, unde are loc concursul anual de vâslit.

Apă cât vezi cu ochii

Sute de echipe de vâslaşi intra în concurs, în nişte bărci lungulețe şi înguste în care sunt înghesuiţi până la o sută de vâslaşi, aliniaţi pe două rânduri. Să nu îţi închipui că e vorba de o competiţie foarte bine pusă la punct. Fluierăturile şi bătăile cârmacilor străpung văzduhul, adăugându-se la uralele şi aplauzele mulţimii adunate în standurile clădite *de-o* lungul malului. Toţi membrii unei echipe poartă tricouri de aceeaşi culoare stridentă. Unii, precum cei din populaţia Cham, vâslesc în picioare, îmbrăcaţi în straie lungi, ca nişte palide kilturi scoţiene. În entuziasmul şi confuzia generală ce se creează, bărcile mai că se lovesc unele de altele, cum se precipită spre linia de sosire.

În luna noiembrie, pe malurile fluviului McKong se adună aproximativ trei milioane de oameni să privească aceste concursuri organizate cu prilejul sărbătorii „întoarcerii apelor". Puţini sunt însă cei ce călătoresc până pe braţul principal estic al fluviului Mekong, în oraşul Kratie. Cei care ajung până acolo sunt răsplătiţi cu *o* privelişte unică, una ce s-ar putea să nu mai poată fi văzută mult timp. Aceştia sunt delfinii Irrawady ai Cambodgiei.

Spre deosebire de delfinii obişnuiţi, de culoare cenuşie şi cu boturile ascuţite, delfinii Irrawady au capul turtit şi sunt de culoare surmaronie. Vieţuiesc în Mekong, grupaţi în mici bancuri, îi vezi jucându-se prin apă, fără să ştie că existenţa le e periclitată. Anul acesta, se găsesc mai puţin de o mie de delfini Irrawady la Kratie şi puii de delfini mor şi ei pe capete.

În acea parte a râului, pescarii sunt rugaţi să se ocupe cu creşterea puilor de casă, pentru a nu lăsa delfinii să fie prinşi în mrejele de pescuit. Cu toate acestea, delfinii mor continuu, pesemne din cauza poluării. Dacă autorităţile statului nu vor izbuti să găsească o soluţie, curând aceste creaturi uimitoare vor dispărea cu totul din Cambodgia.

Aventuri în Cambodgia

Aşa cum în Cambodgia apa are un rol deosebit, ea capătă o mare

importanţă în Biblie. Odată, când Iisus era la o mare sărbătoare în Ierusalim, S-a ridicat în picioare şi a strigat: „Dacă însetează cineva, să vină la Mine şi *să bea.* Cine crede în Mine, din inima lui vor curge râuri de apă vie, cum zice Scriptura" (Ioan 7: 37 – 38). Altă data, i-a spus unei femei care scotea apa dintr-o fântână: „Dacă ai fi cunoscut tu darul lui Dumnezeu şi Cine *este* Cel ce-ţi zice: «Da-Mi să beau!», tu singură ai fi cerut să bei, şi El ţi-ar fi dat apa vie" (Ioan 4: 10).

Când Iisus vorbea de „apa vie", Se referea la Duhul Lui. Din moment ce ai crezut în Iisus şi ţi-au fost iertate păcatele şi ai primit o viaţă nouă, atunci Duhul lui Iisus locuieşte în tine. Este numit Duhul Sfânt. El vine în viaţa ta din momentul în care îţi dai viaţa lui Isuş şi nu te va părăsi niciodată.

Citind Biblia, Duhul Sfânt te va învăţa lucruri pe care Iisus *vrea să* le cunoşti. Această carte deosebită este *ca o* scrisoare din partea lui Dumnezeu pentru tine. Duhul Sfânt te va ajuta să o înţelegi şi să devină o realitate în viaţa ta.

Tot Duhul Sfânt te învaţă să te rogi şi te călăuzeşte să trăieşti după voia lui Dumnezeu, *dacă* îl laşi să facă asta. S-ar putea *să* nu simţi ca El *este* cu tine, dar viaţa ta se va transforma încetul *cu* încetul. Dacă îţi laşi viaţa condusă de Duhul Sfânt, stilul tău de viaţă va arata că eşti cu adevărat un urmaş al lui Iisus.

Căci toţi cei ce sunt călăuziţi de Duhul lui Dumnezeu sunt fii ai lui Dumnezeu.

Romani 8: 14

Minunile lumii

Poftiţi, doamna! Sunt foarte frumoase vederile, nu-i *aşa?*

Doriţi una?

Copila ţinea la vedere un set de ilustrate cu templele din Angkor, pe care tocmai le vizitaserăm. Nu pare să aibă mai mult de opt ani.

— Priviţi, ce frumoase sunt! ne îmbie ea, expunându-le în formă de evantai, *ca să* le putem vedea mai bine. La numai un dolar!

— Nu ar trebui să mergi la şcoală? o întrebai eu.

— Ba da, merg la şcoală. Sunt foarte frumoase vederile, la doar un dolar. Doriţi să cumpăraţi?

Aventuri în Cambodeia

Minunile lumii

Oraşul antic Angfcor, din nord-vestul Cambodgiei, *este* cosi-derat una dintre marile minuni ale lumii. Cu sute de ani în urmă, Cambodgia era un regat puternic, ai cărui conducători se închinau zeilor hinduşi, apoi lui Buddha. În jurul anului 900 *d.Hr.,* aceşti regi *au* construit mari temple-fortâreţe, în partea nordica a lacului fonie Sap.

Oraşul AngKor a atins, la un moment dat, de cinci ori suprafaţa Londrei moderne de astăzi şi *avea* un milion de locuitori, ceea ce l-a clasat ca *cel* mai mare *oraş* din lume înainte de revoluţia industriala. În secolul al XV-lea, a fost distrus de Siam (acum Thailanda), iar capitala a fost mutata în sud, la Phnom Penh. În fiecare an, oraşul Angkor *este* vizitat de aproximativ două milioane de turişti.

Cel mai cunoscut dintre toate acele temple este cel numit Angkor Wat *(wat* înseamnă „templu”). Acesta este de fapt un *adevărat* complex de temple, construit în secolul al XII-lea, cu ziduri ce se întind pe un kilometru şi turnuri ce se înalţă din

centru, din „muntele” templului. Pe steagul cambodgian e imprimată imaginea celor trei turnuri frontale de la Angkor Wat. Pe mine mă duc cu gândul la nişte ananaşi ascuţiţi.

În centru, se afla un mic turn cu nişte scări incredibil de abrupte. Câţiva din grupul nostru îşi încearcă norocul să urce, însă eu prefer să rămân cu picioarele pe pământ stabil, făcându-le poze celor care coboară, cu greu, înapoi. Mă bucur că Dumnezeu nu le pretinde oamenilor să facă aşa escaladări periculoase pentru a I se putea închina. Ne putem închina Lui oriunde ne-am afla. La apusul soarelui, părăsim galeriile din Angkor Wat, în sunetul cântecelor şi al tobelor ce răzbat de la călugării budişti care îşi continuă acolo închinarea.

Ziua următoare, ne continuăm călătoria la alte temple. La templele Preah Khan şi la Prohm, ne căţărăm pe nişte blocuri masive de piatră, imaginându-ne că suntem exploratori care au dat peste aceste ruine din miezul junglei.

O imagine interesantă la aceste temple sunt arborii înalţi de mătase de bumbac, numiţi şi *KapoK* La prima vedere, aceştia formează o imagine dintr-un film de groază: rădăcinile uriaşe par să crească din zidurile templului precum creşte aluatul de pâine la dospit. Pe alocuri, zidurile sunt susţinute doar de aceste rădăcini gigantice.

Ceea ce e şi mai sinistru e faptul că aceste rădăcini sunt invadatoare. Nici măcar nu aparţin arborelui *KapoK* Uneori, o sămânţă mică de la un alt copac ajunge pe un arbore *KapoK* Sămânţa încolţeşte şi se dezvoltă, făcându-şi loc în jurul trunchiului

de *kapok* Pe măsură ce acest copac invadator capătă frunze şi rădăcini, încetul cu încetul înăbuşe viaţa din arborele *kapok,* de dedesubt, până ce nu mai rămâne nimic din copacul dinainte. Rămâne doar o scorbură goală. Noul copac însă creşte mai departe şi îşi întinde rădăcinile peste tot ce-i iese în cale, chiar şi peste zidurile de piatră. Este numit *smochinul strangulator* şi cred că eşti de acord că acest nume i se potriveşte de minune! Lemnul acestui smochin strangulator este atât de cioturos şi îmbârligat, că nu se poate folosi la nimic. Totuşi, fructele sunt bune de mâncat. Trunchiul gol *a* copacului-gazdă este locuit de numeroase vieţuitoare ale pădurii. De asemenea, strangulatorul îţi oferă ocazia să faci nişte fotografii uimitoare! în rest, este o adevărată pacoste.

Pe ici colo, piatra străveche cedează la forţa copacului şi anumite părţi din zidurile templelor se prăbuşesc. Cu toţi turiştii care se învălmăşesc la templele din Angkor, plus deteriorările cauzate de vreme, conservarea acestor monumente devine o adevărată provocare. Ele trebuie să fie protejate. Localnicii trăiesc din banii proveniţi de la turişti.

Şi noi am cumpărat vederi de la copila care a stăruit de noi, dar mă îndoiesc că merge la şcoală, în ciuda a ceea ce ne-a spus ea. Şi mă întreb ce s-ar fi întâmplat cu ea în acea seară, dacă s-ar fi dus acasă fără să fi vândut suficiente ilustrate.

Deşi cei mai mulţi copii cambodgieni merg la şcoală, ei au ore doar o jumătate de zi. Fie merg la şcoală foarte devreme, la răsăritul soarelui, şi se întorc acasă la prânz, fie merg la şcoala la amiază şi revin acasă după-masa târziu. Clasele se umplu de două ori pe zi, iar profesorii muncesc din greu întreaga zi, ocupându-se de două clase de copii. O clasă are nu mai puţin de o sută de copii.

Mulţi părinţi nu îşi pot permite să-şi trimită copiii la şcoală. Nu au bani ca să-i plătească în plus pe profesorii săraci sau să le cumpere haine şi rechizitele necesare copiilor. De multe ori, copiii cambodgieni sunt nevoiţi să muncească de la o vârstă fragedă, ca în cazul fetei de la care am cumpărat noi vederile. Mulţi adulţi au fost ucişi în lupta khmerilor roşii din anii 1970 şi 1980, *aşa* ca mulţi copii au rămas fără bunici sau alte rude din familia extinsă care să aibă grijă de ei.

Unele familii se întâmplă să fie atât de sărace, încât ajung să-şi vândă copiii care nu aduc niciun venit. Acei copii sunt astfel nevoiţi să locuiască cu altcineva, care îi silesc să muncească din greu.

Închipuie-ţi să trăieşti cu frica asta: *Dacă nu câştig bani destui, părinţii mei s-ar putea să mă vândă…* Mă întreb dacă fata cu vederile se temea de aşa ceva. Am încercat să stau de vorbă cu ea, dar mi-am dat seama curând că ea învăţase câteva expresii în engleză, doar cât să-şi poată vinde vederile. De fapt, ea nu vorbea limba engleză.

Deşi nu am reuşit să aflăm mai multe despre copiii din Angter, Dave şi Laura au avut ocazia să cunoască nişte copii săraci din F'hnom Penh. Aproximativ 15.000 de copii trăiesc pe străzile oraşului. Mulţi dintre ei câştigă câţiva penny căutând prin gunoaiele de la groapa mare de gunoi a oraşului. Ei scotocesc prin mormanele urât mirositoare după zdrenţe, *conserve de* plastic sau de metal şi orice altceva ar putea să vândă „reci-clatorilor". Alteori, ei dau foc unei grămezi de gunoi pentru a extrage orice metal ce *s-ar* putea vinde. Mulţi umblă desculţi şi muncesc cu mâinile goale, neţinând seamă de faptul ca acele infectate de la spitalele locale sunt aruncate pe acolo. Nu e exclus să contacteze o boală îngrozitoare, dar sunt nevoiţ*i să* muncească – nu au de ales, dacă vor să trăiască.

Gândeşte-te la asta: cum te-ai simţi să fii unul dintre aceşti copii? Ce părere avea Iisus despre copii? îi pasa de ei?

Iisus a trăit pe pământ într-o vreme când copiii nu erau băgaţi în seamă. Odată, nişte părinţi îşi aduseră copiii la Iisus ca să-i binecuvânteze, dar ucenicii lui Iisus îi certară. Ei credeau ca Iisus nu *vrea să* fie deranjat. În schimb, Iisus lua copiii în braţe şi îi lua din scurt pe ucenici pentru că încercaseră să-i îndepărteze pe copii din preajma Lui.

Mai mult, le spuse oamenilor ca toţi trebuie să devină asemenea unui copilaş, dacă vor să intre în împărăţia cerului. Iisus doreşte ca oamenii să creadă în El în smerenie şi în simplitate. Chiar şi un copilaş poate să priceapă suficient încât să îşi dorească să îi aparţină lui Iisus.

Mă gândesc că Iisus ar spune că minunile lumii sunt copiii. În Cambodgia, străzile forfotesc de copii de toate vârstele. Aşa de mulţi dintre ei sunt sărmani şi bolnavi! Ce le poate aduce viitorul? Totuşi, sunt oameni care le dau o mână de ajutor. Dacă mergi în centrul oraşului Phnom Penh, la un sens giratoriu mare, cu iarbă verde, la *ora* cinci după-masa, vei fi surprins de ceea ce vei vedea. O grămadă de copii zdrenţăroşi se plimbă pe iarba. Arată cu toţii entuziasmaţi, ca şi cum ar aştepta să se întâmple ceva interesant.

Minunile lumii

Deodată, încep cu toţii să alerge într-o singură direcţie, când un autobuz mare, verde coteşte de după colţ şi parchează la bordură. Copiii se îmbulzesc la uşă, înghiontindu-se unii pe alţii, în graba lor de a urca. Acesta este autobuzul Hischild, *dotat* cu toate lucrurile necesare acestor copii ai nimănui. Aici se pot spăla, li se taie unghiile şi primesc tratament de prim-ajutor. Angajaţii Hischild le dau demâncare, se joacă cu ei şi le povestesc întâmplări din Biblie. Copiii învaţă, de asemenea, noţiuni elementare de igienă şi sănătate şi li se oferă şansa de a-şi exersa alfabetul şi orarul zilnic

Laura şi Dave au avut şi ei ocazia, de câteva ori, să se implice în lucrarea de la autobuz. Într-o seară, Laura a văzut o fetiţă care stătea pe iarbă şi plângea. Unul dintre muncitori o ridică şi observă imediat că fetiţa era plină pe picioare de furnici care pişcă. Îndepărtă furnicile şi i-o încredinţa Laurei pe fetiţă, *ca să o* îmbăieze. Micuţa nu părea să ştie ce i se întâmplă în timp ce Laura o săpunea şi o spăla, însă până la sfârşitul serii, ea îi oferi Laurei un zâmbet larg. Astfel, fără cuvinte, Laura demonstra dragostea lui Iisus pentru acest copil.

Mulţi copii au fost atinşi de dragostea lui Dumnezeu în acest fel. Până la vârsta de *şase* ani, Sarapeen trăise deja o viaţă dură. Necazurile începură odată cu moartea părinţilor ei. Bunica ei o luă sub tutela ei, însă, în loc să îi poarte de grijă, ea o trimitea pe Sarapeen în fiecare săptămână la cerşit, într-un orăşel la graniţa cu Thailanda. Cum nu

as/ea alte rubedenii la care să ceară ajutor, Sarapeen făcu ce i se ceruse. În timpul săptămânii

50

trăia pe străzi, întorcându-se la bunica ei doar 1 h weekenduri, când îi ducea câştigul ei de peste săptămână.

Când muncitorii de la Hischild au găsit-o pe Sarapeen, micuţa era slăbită şi acoperită din cap până-n picioare cu o boală de piele care dă mâncărimi, numită scabie. Ei au dus-o la orfelinatul Hischild, la sud de F'hnom Penh, unde a fost curăţată şi a primit tratament medical. Acum, Sarapeen are o nouă familie: cincizeci de băieţi şi fete care fuseseră şi ei luaţi de pe străzi şi care locuiesc acum la orfelinat. Acolo, li se povesteşte despre dragostea lui Dumnezeu. Şi mai mult de atât, o văd faptic, în fiecare zi, în bunătatea şi grija care li se oferă.

Există multe organizaţii care depun eforturi pentru ajutorarea copiilor din Cambodgia. Cu toate astea, mai sunt încă mulţi copii care scotocesc prin mormanele de gunoi sau trudesc în „manufacturi". Acestea sunt nişte fabrici în care muncesc mulţi copii nu mai mari de şapte ani. Ei muncesc de dimineaţă bună până *seara* târziu, la nişte maşini de cusut, apoi merg la culcare

51

Aventuri în Cambodgia în aceeaşi încăpere unde muncesc. Dimineaţa, se trezesc şi o iau din nou de la capăt.

Cred că viaţa ta este mult diferită de viaţa acestor copii. Probabil ca mergi la o şcoală bună, mănânci pe săturate şi nu trebuie să munceşti ca să-ţi câştigi existenţa. Ai vrea să le întinzi o mână de ajutor copiilor din Cambodgia? Pentru asta, ai putea să arunci o privire la asociaţiile internaţionale, precum World Vision, Tearfund şi Samaritan's Purse, să vezi dacă au vreun proiect în *favoarea acestor* copii. Ai putea să propui familiei tale sau bisericii să susţină un astfel de proiect sau să sponsorizeze un copil.

În cele din urmă, roagă-te ca să îţi descopere Dumnezeu planul Lui de viitor pentru tine. Când vei fi mare, vei putea să faci ceva semnificativ într-o *ţară* precum Cambodgia, lucrând ca misionar *sau* învăţător.

Iisus i-a învăţat pe urmaşii Lui să se roage: Tatăl nostru care eşti în ceruri! Sfinţească-se Numele Ţău; vie împărăţia Ta (Luca 11: 2). Nu e nevoie neapărat să mergi într-o ţara străină pentru a contribui la

zidirea împărăţiei lui Dumnezeu aici pe pământ. Chiar şi acum, oricât de mic ai fi, Dumnezeu doreşte să trăieşti în *aşa* fel încât oamenii din jur să simtă dragostea lui Dumnezeu şi să fie atraşi la El.

Lăsaţi copilaşii să vină la Mine şi nu-i opriţi; căci împărăţia lui Dumnezeu este a celor ca ei Adevărat vă spun că oricine nu va primi împărăţia lui Dumnezeu ca un copilaş, cu niciun chip nu va intra în ea!

Marcu! 0: lH-15

Generaţia pierdută

Chea îi face cu mâna un semn de rămas-bun mamei sale şi îşi scoate bicicleta din adăpostul din faţa casei. Porneşte în josul uliţei desfundate, nepavate, pedalând cu viteză. Thon, prietenul lui, locuieşte în preajmă şi, de obicei, merg împreună la şcoală, cu bicicletele.

Primele raze ale soarelui de dimineaţă abia ating acoperişurile caselor din Phnom Penh. Trecând pe lângă templul budist, lui Chea îi ajung pe la urechi cântecele cocoşilor, îngânate de psalmodierile călugărilor. E puţin nedumerit. Seara trecută Chea îl ascultase din nou pe tatăl lui povestind cum, demult, în copilărie, fusese nevoit să fugă din oraş împreună cu familia lui, ca să nu

Aventuri în Cambodgia fie ucişi de soldaţi. Acolo, munciseră toţi, din greu, la o fermă. De multe ori, tot ce aveau demâncare era *doar orez* într-o crâti-cioară din *care se* înfrupta *toată* familia de zece persoane.

Auzise acea istorisire de nenumărate ori de *la tatăl sau* şi o crezuse de *fiecare dată.* Era o poveste teribila. Părinţii tatălui său, împreună cu alţi membri ai familiei, au fost ucişi de o grupare de oameni cunoscuţi *ca khmer rouge, sau* „khmerii roşii”. Alte rubedenii de-ale lor au murit prin înfometare. Ziua dinainte însă, Thon îi *spusese:*

— Părinţii mei sunt de părere că istorisirile despre toate crimele acelea nu sunt adevărate. Şi chiar dacă au şi parte de *adevăr,* ar *trebui să* le dăm uitării. Cambodgia ar trebui să lase în urmă trecutul şi să privească spre viitor.

Chea întoarce pe *toate* părţile spusele tovarăşului său. Nu *ar vrea să* îi contrazică pe Thon, însă ştie că tatăl lui nu ar născoci niciodată o poveste *ca asta.* Oricum, dacă nu *s-ar* fi întâmplat *aşa cum* spunea el, atunci unde sunt bunicii lui? Unde sunt toţi ceilalţi din

familia tatălui său?

E greu de crezut că a fost posibil să se întâmple ceva atât de îngrozitor, dar e o realitate. Într-o perioadă tulbure din istoria Cambodgiei, khmerii roşii i-au deportat la sate pe locuitorii oraşelor şi i-au silit să presteze muncă de jos la fermele colective din mediul rural. Oamenii erau obligaţi să poarte toţi aceeaşi uniformă: nişte cămăşi şi pantaloni negri *care* arătau mai degrabă ca nişte pijamale. Aveau, cu toţii, aceeaşi tunsoare. Nimeni nu avea voie să practice niciun fel de religie. Unele cuvinte, precum

Generaţia pierdută

„Mama" sau „tata", erau interzise, pentru că se dorea ca toţi oamenii să fie egali. Dacă îi spuneai mamei tale „mamă", ar fi însemnat să îi acorzi respect, ceea ce o făcea specială; iar khmerii roşii spuneau că acest lucru e greşit.

O ţară în care toţi oamenii arată la fel şi nimeni nu are voie să-şi exprime respectul faţă de altcineva sună trist. Însă cel mai îngrozitor lucru pe care l-au făcut khmerii roşii a fost să-i ucidă pe mulţi conaţionali de-ai lor, oameni a căror singură „crima" a fost că erau medici, profesori sau persoane cu educaţie. Puteai fi ucis şi doar dacă purtai ochelari, fiind suspectat de inteligenţă. Timp de patru ani, între 1975 şi 1979, aproape două milioane de cambodgieni au fost asasinaţi sau ucişi prin înfometare.

Mulţi oameni au fost duşi la o şcoală din Phnom Penh, care a fost, de fapt, transformată în puşcărie şi loc de tortură. Aproximativ ÎN.000 de oameni au trecut prin închisoarea Tdul Sleng. Cei care nu au murit acolo au fost duşi într-o zonă din afara oraşului Phnom Penh şi ucişi acolo. Acel loc se numeşte acum Câmpurile Morţii.

Directorul închisorii a fost un bărbat pe nume Comrade Duch (se pronunţă „Doik"). El a emis ordine

pentru lucruri prea oribile pentru a putea fi scrise în cartea aceasta. Te-ai gândit vreodată ce se va întâmpla cu o persoană ca *aceasta* atunci când moare? Va fi pedepsită de Dumnezeu pentru toate faptele sale abominabile?

Primul gând care ne vine în minte *este:* „Da, desigur!" însă Dumnezeu a avut alte planuri. După toate *acestea,* Duch *s-a* pocăit de

faptele lui rele. El a Ihţeles că Iisus a murit chiar şi pentru chinul la care i-a supus pe atâţia oameni. Acest conducător *reni* a crezut în Iisus şi şi-a pus viaţa la dispoziţia Lui şi îl urmează. În timp ce scriu acum, el se află în închisoare, aşteptându-şi procesul". Va trebui să plătească pentru crimele sale. Dar dacă el a crezut în Iisus din toată inima, în ochii lui Dumnezeu este un copil iertat şi va fi primit în rai. Dacă Dumnezeu poate ierta păcatele comise de directorul închisorii Toul Sleng, înseamnă că poate ierta pe oricine! E bine să nu uităm şi că, deşi s-au întâmplat aceste lucruri îngrozitoare în lume, asta nu e *tot*. Într-o zi, Dumnezeu va pune capăt la toată această suferinţă. El va stăpâni un cer nou şi un pământ nou, unde nu va mai fi nici moarte, nici plânset, nici durere. El va locui în mijlocul nostru şi va şterge orice lacrimă din ochii noştri. (Apocalipsa 2I.I-H)

Până atunci, mai sunt câteva lucruri pe care le-am putea face noi, ca să contribuim la pacea din lume. Cu puţină vreme în urmă, foştii prizonieri de la Toul Sleng au fost aduşi să-i întâlnească pe foştii lor gardieni din închisoare, chiar oamenii în 20I2, a primit sentinţa de închisoare pe viaţa (n.tr).

Generaţia pierdută care i-au bătut şi i-au torturat. Au vizitat, împreună, închisoarea şi gropile comune de la Câmpurile Morţii. Ambele părţi şi-au împărtăşit experienţele. Gardienii şi-au exprimat regretele, spunând că ei doar au îndeplinit nişte ordine, pentru a-şi salva viaţa. Nu toţi prizonierii i-au putut ierta pe foştii lor torţionari, dar unii dintre ei i-au iertat.

Cum stau lucrurile în cazul tău? Poate ai făcut ceva ce ştiai că e rău şi ai făcut pe cineva să sufere. I-ai cerut iertare acelei persoane? Ai fost sincer? Sau poate eşti supărat pentru ceea ce ţi *s-a* întâmplat. Ai iertat-o pe acea persoană care ţi-a greşit – chiar dacă nici nu şi-a cerut iertare de la tine? Dacă ţinem mânia în noi, ea creşte şi dă lăstari. La urmă, se transformă Un ceva şi mai urât, numit amărăciune. Dacă ţinem mânie pentru ceva mai mult timp, devenim plini de amărăciune. E foarte greu să mai scapi de aceasta, pentru că ocupă mare parte din inima noastră, iar Dumnezeu ar *vrea* să ne umple inima cu lucruri bune. Dacă îţi vine greu să ierţi sau să ceri iertare, roagă-te şi cere-l lui Dumnezeu să te ajute s-o faci.

Astăzi, pe străzile din oraşele Cambodgiei, nu vezi mulţi oameni în vârstă. Mai mult de jumătate din populaţia ţării nu depăşeşte vârsta de 25 de ani. Aceşti tineri nu au informaţii de primă mână despre viaţa

trăită sub conducerea khmerilor roşii. Generaţia mai în vârstă, care a trăit acea teroare, ar *vrea* să o dea uitării şi să meargă mai departe, dar ceva atât de îngrozitor nu poate fi pus sub obroc. Trebuie scos la lumină, pentru ca ţara să poată fi vindecata.

56

57

Aventuri în Cambodgia

Jun, prietenul Laurei şi al lui Dave, a crescut în anii războiului civil care a urmat după conducerea khmerilor roşii.

— Una dintre cele mai vechi amintiri ale mele sunt rafalele de împuşcături pe care le ascultam în timp ce încercam să adorm, povesteşte Jun. În timpul zilei, mama lui îl trimitea pe el şi pe fratele lui mai mare în pădure, pentru a se feri din calea soldaţilor stăpânirii, care recrutau tinerii băieţi ca să lupte împotriva /khmerilor roşii.

Obişnuiam să ne ascundem în pădure şi ne jucam *acolo* toată ziua. Nu aveam voie să ne întoarcem acasă până se făcea noapte. Astfel, când veneau soldaţii acasă la noi, mama spunea:

— Nu am niciun fiu care *să* lupte în războiul vostru.

Chiar mai răi decât soldaţii stăpânirii erau khmerii roşii care se ascundeau prin jungle. Erau gata să facă orice pentru a găsi muniţie, hrană, medicamente şi orice alte bunuri ce puteau fi vândute sau erau bune de troc. Aceşti soldaţi atacau satele, noaptea, prădând ceea ce voiau şi omorând pe oricine le stătea în cale.

Uneori, când Jun, mama lui şi fraţii lui dormeau pe podeaua casei lor, auzeau strigate şi focuri de armă. Într-o clipă, Jun era în picioare! închipuie-ţi scena: iute ca săgeata, ei trăgeau o scară la pământ şi coborau într-o mică ascunzătoare subterana. Mama lui Jun trăgea deasupra lor crengi şi frunze de palmier şi se ghemuiau toţi trei acolo, străduindu-se să nu tuşească şi să respire cât mai silenţios posibil. În timp ce soldaţii cotrobăiau prin casa, se auzeau râsete şi ciocănituri. Oamenii aceia le furau oala de gătit şi bateria de maşină pentru curent. Mama lui

Generaţia pierdută

Jun însă nu lua asta în seamă, atâta timp cât familia ei era în siguranţa.

Tatăl lui Jun a murit de malarie, pe când Jun *avea doar* doi anişori. Sarcina de a-i ocroti pe cei trei băieţi de pericolele războiului a rămas doar pe umerii mamei. Oricum, ea îi putea proteja pe Jun doar

când era acasă, căci la şcoala el *avea de* întâmpinat alte primejdii. Un singur lucru îl făcea pe Jun să iasă în evidenţa: el era singurul creştin din şcoala.

La început, copiii îl întrebau doar de ce el nu e budist, ca toţi ceilalţi. Nu după multă vreme, ei începură să-l necăjească în mod deschis şi uneori chiar îl scuipau. Odată, câţiva dintre colegii lui hotărâră să se distreze puţin pe seama lui. îl legară pe Jun de încheieturile mâinilor şi îl târâră afară pe poarta şcolii şi *de-a* lungul uliţei. Singura lui cămaşă bună de şcoală fu sfâşiată şi Jun se alese cu multe zgârieturi.

Această persecuţie nu făcu decât să-i întărească credinţa. De la o vârstă fragedă, luase hotărârea *să-L urmeze* pe Dumnezeu. Era foarte hotărât să nu se lepede de credinţa lui, în ciuda celor care îl batjocoreau şi îl făceau să sufere. Când colegii lui de clasa văzură că batjocurile lor nu duc nicăieri, încetară cu acestea, iar Jun începu să-şi facă prieteni.

La vârsta de optsprezece ani, Jun se mută la Phnom Penh, unde se înscrise la o şcoală biblică. După aceea, începu să lucreze la o agenţie creştină de dezvoltare, numită Asia Outreach Cambodia. Acum, predă lecţii de sănătate copiilor săraci şi tinerilor care trăiesc în lunca fluviului Mekong.

58

59

Aventuri în Cambodgia

Generaţia pierdută

Prietenii lui Jun îl ştiu ca pe o persoană loiala şi plină de voie bună. El a trecut prin multe şi a suferit de pe urma altora, în să a învăţat arta iertării şi a *reconcilierii.* Dacă iertarea înseamnă să recunoşti şi să te căieşti de ceea ce ai făcut, după care să priveşti cu ochi buni persoana care a greşit, reconcilierea merge şi mai departe. Aceasta înseamnă ca persoanele care au ajuns la un impas ÎVrtr-o relaţie să se împace şi rănile din trecut să fie vindecate, astfel încât *relaţia* lor să înflorească mai departe. Au trecut aproape treizeci de ani de când teroarea de sub conducerea khmerilor roşii a luat sfârşit. În curând vor *avea* loc procesele pentru criminalii care au *ordonat* torturile şi masacrarea a mii de cambodgieni. Încă nu se ştie ce se va ftitâmpla în final, *dar* mulţi oameni speră în reconciliere.

Gândeşte-te la o persoană pe care ai iertat-o„Le-ai şi reconciliat

cu acea persoană? V-aţi reluat prietenia sau încă eviţi să petreceţi timp împreună? Ce *ar Vrea* Dumnezeu să faci în privinţa aceasta? Întreabă-L şi El îţi va descoperi.

Dintr-un anumit punct de *vedere,* Cambodgia este o ţară ştearsă de pe faţa pământului. A trebuit să o ia din nou de la capăt, aproape de la zero. După perioada khmerilor roşii, graniţele erau închise pentru străini. De-abia în 1991 li *s-a* permis agenţiilor de dezvoltare să vină în ajutorul acestei naţiuni zdruncinate.

Roagă-te ca mai mulţi tineri ca Jun din ţara *aceasta* plină de tineri să îşi pună viaţa şi viitorul în mâinile acestui Dumnezeu credincios. Roagă-te ca toţi cei implicaţi în organizaţia khmerilor roşii să se căiască profund de crimele comise şi să găsească iertarea, ajungând să-L cunoască pe Iisus. Roagă-te ca Dumnezeu să-i ajute pe oamenii de ambele părţi să accepte reconcilierea, pentru ca ţara aceasta să înflorească din nou.

Nu întoarceţi rău pentru rău, nici ocară pentru ocară;
dimpotrivă, binecuvântaţi, căci la aceasta aţi fost chemaţi:
să moşteniţi binecuvântarea.
I Petru 3: 9

Distracţii în Cambodgia

Distracţii în Cambodgia

Cum te distrezi cel mai bine? îţi plac sporturile gen înot, fotbal sau alte jocuri? îţi place *să* citeşti? Sau poate preferi jocurile video.

Fotbalul este un joc îndrăgit de copiii cambodgieni, *aşa* cum *este* şi în Anglia. Totuşi ceva e diferit. În loc *să pace* pe iarba, copiii din Cambodgia joaca fotbal pe uliţe nepietruite sau pe orice bucata de teren gol – de obicei cu picioarele goale! Lui Dave îi face plăcere să participe şi el la ceea ce s-ar putea numi „fotbal desculţ” alături de copiii de pe strada lui sau de tinerii de la clubul Young Life. Mare îi fu bucuria când cineva îl invita să participe la un meci din Liga I, pe stadionul oraşului.

Se gândea că stadionul *avea să* fie plin de lumea adunată să *vadă* echipa oraşului Phnom Penh jucând, însă fu aproape gol. Un alt lucru

care îl surprinse fu stilul jocului, care era complet

62

aiurea – alergau cu toţii în atac, fără să fie nimeni în apărare. Toţi jucătorii alergau pur şi simplu de la un capăt la altul al terenului.

Apoi, lucrurile se înrăutăţiră chiar şi mai mult. Jucătorii din echipa-oaspete nu au fost de acord cu o decizie luată de arbitru împotriva lor şi, pentru aceasta, au sărit la bătaie, fără nicio ezitare. Au făcut în *aşa* fel încât l-au aruncat la pământ pe unul dintre jucători, luându-i mingea şi, ca la un semn, toţi jucătorii şi antrenorii din ambele echipe se îmbulziră pe teren şi începură cu toţii să se îmbrâncească unii pe alţii. La un moment dat, unul dintre ei îi aplică o lovitură kung-fu arbitrului în persoana! Până la urmă, poliţia se mobiliza folosind arme pentru a face ordine, Pentru echipa-oaspete, aceasta fu picătura care a umplut paharul, aşa că îşi lepădară tricourile, le aruncară la pământ în semn de dispreţ şi îşi luară tălpăşiţa. Phnom Penh „câştigase" meciul din oficiu.

Aşadar, dacă îţi place fotbalul, ai putea să-l urmăreşti în Cambodgia doar dacă te împaci cu haosul de pe teren sau poţi să joci tu însuţi dacă nu te deranjează *să* mergi desculţ. Dacă îţi place să citeşti însă, s-ar putea să ţi se pară mai greu. cărţile pentru copii nu se prea găsesc, iar multe dintre şcolile de la ţară nici măcar nu au bibliotecă. Elevii au posibilitatea să citească doar cărţile pe care le primesc la clasa.

Dacă îţi plac mai mult jocurile video, nici la astea nu prea ai noroc, decât dacă familia ta este foarte bogată. În cele mai multe case nu sunt computere sau jocuri pe televizor.

63

Aventuri în Cambodgia

Cu ce se distrează copiii? Ei bine, ei joaca jocuri simple de strada, cum ar fi *leak kanseng,* sau „ascunde eşarfa". Acest joc se aseamănă întrucâtva cu „raţa, raţa, gâscă" sau „arunca eşarfa". Copiii se aşază în cerc, în timp ce un copil aleargă în jurul cercului, în spatele lor, ţinând în mână *o karmă,* adică o eşarfă. Cel care aleargă arunca eşarfa în spatele unei persoane, care în acel moment se ridică şi începe să alerge după primul alergător, încercând să-l atingă cu eşarfa. Într-un alt joc, doi copii sapă zece găuri în pământ. Au la dispoziţie 42 de pietre pe care le plasează şi le îndepărtează din acele găuri, conform unui sistem. Câştiga cel care deţine cel mai mare număr de pietre în

momentul în care toate găurile sunt goale. În jocul *vay kaorm,* un jucător este legat la ochi şi i se da un băţ, cu care trebuie să lovească un *vas* de lut până îl sparge.

Lupta cu odgonul este un *ºC* răspândit, la fel ca lupta corp la corp. Înainte de a începe un meci de lupta corp la corp, combatanţii trebuie să execute un dans ritual, în ritmul tobelor. Toate aceste jocuri şi sporturi ating maximul de popularitate în Cambodgia în perioada sărbătorilor de Anul Nou, care durează câteva zile, primăvara.

Una dintre cele mai comune activităţi în Cambodgia, care are loc în tot timpul anului, sunt pariurile. Chiar şi ţâncii care joacă fotbal pe stradă pariază pe câţiva penny cine va înscrie primul gol în meci. Dacă nu eşti de acord să pariezi, ei nu se mai joaca cu tine. La toate colţurile străzilor principale din Phnom Penh.

Jocuri tradiţionale din America.

Distracţii în Cambodgia găseşti un mic stand de pariuri, adesea supravegheat de cineva care vinde legume sau mâncare gătită. Copiii cresc cu ideea ca pariurile şi jocurile de noroc sunt o parte normală a vieţii.

La ultima cupă mondială, cambodgienii au jucat sume imense de bani, pariind pe echipele care credeau ei că aveau să câştige la fiecare joc. Pe lângă bani, ei au pariat şi pe vite, pe motociclete sau chiar şi pe casele lor. Se gândeau că s-ar putea să câştige potul cel mare şi astfel să iasă din sărăcie. Din păcate, cei mai mulţi au pierdut şi s-au adâncit în sărăcie şi mai mult decât înainte. Autorităţile statului au pus oprelişti acestui tip de joc de noroc, însă acesta nu e uşor de stârpit.

Pe lângă jocurile de noroc, mulţi cambodgieni cer sfaturi de la ghicitori, crezând ca astfel vor fi fericiţi. Doresc să afle ce le rezerva viitorul sau să îi ajute să ia decizii bune. E bine să cumpere casa respectivă? Ce fel de om este tânărul de care *s-a* îndrăgostit fiica lor? Este el soţul potrivit pentru ea? Pentru a afla răspunsul la o întrebare de felul acesta, cambodgienii ar fi Un stare să plătească şi cu venitul lor de pe o lună.

Părerea oamenilor este că dacă află ce se va întâmpla în viitor, s-ar putea feri de necazuri. Însă doar Dumnezeu cunoaşte viitorul şi doar El are putere să ne călăuzească în viaţă pe calea cea mai bună. El ne va da călăuzire dacă îl rugam şi asta nu ne costa nimic!

Oamenii care joacă la jocuri de noroc sau îi consulta pe ghicitori arata că nu înţeleg nimic despre Dumnezeu. Asta poate indica faptul că

ei nu cred că El este destul de mare şi *are* putere să le vină în ajutor. Sau poate ei nu cred că Dumnezeu

64

65

Îi iubeşte şi ca le vrea doar binele. Cum nu îl putem *wedea* pe Dumnezeu, e uşor să ne formam o imagine neclara despre El. Unul dintre motivele pentru care a venit Iisus în lume a fost ca noi să-L putem vedea pe Dumnezeu la lucru. Dacă vrei să îl cunoşti mai mult pe Iisus, ar fi foarte bine să citeşti una dintre cărţile Bibliei, cum ar fi Marcu sau Luca, unde găseşti *pos/estea* vieţii lui Iisus pe pământ.

Un alt lucru amuzant pe care îi poţi face în Cambodgia este să mergi *la* o nuntă. Dacă eşti *acolo* în sezonul nunţilor, care se întinde în lunile uscate ale anului, din noiembrie până în aprilie, cu greu ai putea să scapi să nu participi *la* una. S-ar putea să te plimbi liniştit pe o stradă lâturalnică din Phnom *Peuh* şi, dintr-odată, să dai peste un baldachin uriaş de mătase care blochează complet drumul. Melodiile plângârețe umplu văzdu-hul, iar prin deschizătura din fața a baldachinului zăreşti tinere

66

Distracţii în Cambodgia domnişoare îmbrăcate cu nişte rochii lungi şi frumoase de mătase. Mai vezi şi tineri îmbrăcaţi cu nişte cămăşi de un alb imaculat, cu pantaloni negri şi încălţaţi cu pantofi negri, lucioşi.

Nu exista trotuare, *aşa* că nu ai cum să ocoleşti nunta. Singura cale este să treci chiar prin mijlocul nuntaşilor. Când am păţit noi asta, Dave ne-a îmboldit să grăbim pasul. Din câte am înţeles de la el, mirilor le-ar fi plăcut să aibă străini în fotografiile lor de nuntă. Şi cum nunţile durează până la trei zile, ne-ar fi putut ţine pe lângă ei destulă vreme!

În prima zi a nunţii, odată cu revărsatul zorilor, mirele, împreună cu familia lui, vine acasă la mireasă, aducând carne, fructe, produse de patiserie şi un cap de porc gătit, „toată strada ştie când vin ei, după zgomotul strident făcut de instrumentele tradiţionale, precum tobe, fluiere din bambus şi nişte viori speciale din coajă de nucă de cocos. Apoi, mirele şi mireasa, însoţiţi de familiile lor, fac parada pe străzi, până la locul ceremoniei, învăluiţi în zgomot de oale lovite şi cântece. Uneori, oamenii aruncă de la balcoane petale de flori, în timp ce procesiunea trece pe stradă.

Dave şi Laura fură invitaţi la nunta vecinei lor, Sâmbătă. Amândoi se mirară de faptul că Sâmbătă schimbă câteva rânduri de haine în ziua ritualului simbolic. De regulă, mireasa poartă până la cincisprezece rânduri de haine pe toată durata nunţii. Sâmbătă o rugă pe Laura să o conducă în odaia ceremonială şi să o prezinte mirelui ei pentru ceremonia spălării picioarelor. Aceasta fu o mare cinste pentru Laura, care se emoţiona la culme când toţi invitaţii erau cu ochii îndreptaţi asupra ei.

67

Distracţii în Cambodgia

Odinioară, pentru spălarea picioarelor, mireasa îi aşeza mirelui ei picioarele într-o covată speciala şi i le spală. În zilele noastre, mireasa doar îi stropeşte picioarele cu apa de colonie. Sărbătoarea nunţii se încheie cu o ceremonie de legare a nodurilor, în care membrii familiilor restrânse şi prietenii apropiaţi sunt invitaţi să le lege mirilor betele la încheieturile mâinilor. În acest mod se exprima urări de bine pentru cuplu şi mirii le *vor* purta timp de trei zile.

Dacă eşti invitat la multe nunţi în Cambodgia, la cât de tânără este populaţia acolo, s-ar putea să constituie o problemă pentru tine, întrucât se aşteaptă să contribui cu bani. Când *sosesc,* invitaţii pun bani într-un *ws* special. Un membru al familiei ţine evidenţa invitaţilor şi a sumei de bani dăruite. Aceasta va ajuta la acoperirea costurilor pentru nuntă, dar totuşi *e* greu într-o ţara în care venitul mediu este de doar câteva lire pe zi. Dacă eşti străin, se aşteaptă să contribui cu o sumă *de* bani mai mare decât a celorlalţi invitaţi.

68

Cambodgienilor le place *să se* distreze, fie prin jocuri, fie participând la nunţi. Exista însă şi o parte întunecata a vieţii de aici. Oamenii trăiesc cu frica unor boli precum malaria sau febra Dengue sau cu teama de accidente rutiere, care este principala cauză a morţii.

Să presupunem că ai fi implicat într-un accident rutier. Trebuie *să* fii dus la spital, şi asta cât mai urgent! Familia ta te duce la spital, unde i se spune:

— N-ai bani, nu primeşti tratament!

Li se cere *să* plătească pentru ca tu *să* fii consultat de un medic Aşa că vor plăti, iar tu eşti dus pe un pat de spital. Acesta e un cadru de

metal, fără saltea, în acelaşi salon cu mulţi alţi bolnavi. Nu sunt plase de ţânţari la geamuri, nu este aşternut pe pat, nu sunt prosoape, nu este apa de băut, nu este mâncare.

Vine doctorul şi te examinează. Spune că ai nevoie de medicaţie şi o radiografie.

— Aveţi bani ca să le plătiţi? întreabă el. Din nou, părinţii tăi aud înfiorătoarele cuvinte: „N-ai bani, nu primeşti tratament!”

Doctorul ar trebui să-i trateze pe pacienţi fără să ceară plată, aşa că, de fapt, cere mită. Totuşi, salariile medicilor sunt foarte mici. Fără acei bani în plus, luaţi ca mită, nu ar putea să îşi continue munca.

Părinţii tăi aduc plase de protecţie contra ţânţarilor care transmit malaria, o saltea de paie, prosoape, apă potabilă şi mâncare pe care o pregătesc la un foc făcut jos, în curtea spitalului. Vor face cu schimbul ca să fie cineva alături de tine

Aventuri în Cambodgia zi şi noapte, pentru că nu sunt asistente medicale în această secţie a spitalului. De obicei – familiile au grija de pacienţi. Dorm pe podea, pe nişte *saltele aduse de acasă*. Între timp, se frământa şi cum să facă rost de banii necesari pentru a plaţi analizele şi medicamentele scumpe de care ai disperata nevoie.

Pe Dina, prietena lui Dave şi a Laurei, a trântit-o cineva de pe bicicleta şi a fost dusă la spital. Când au vizitat-o la spital, au fost uluiţi să vadă pete de sânge pe pereţi, pansamente folosite pe podea şi un miros urât impregnat peste tot. Prietenii Dinei *au* reuşit să plătească pentru calmante şi o radiografie, iar ea *s-a* recuperat bine. Totuşi, îngrijirea sănătăţii în Cambodgia rămâne o problemă.

Indiferent că trăim într-o ţara săraca sau într-una bogata, viaţa nu înseamnă întotdeauna distracţie. Nu putem şti niciodată ce se ascunde după colţ. Iisus a spus că pe pământ vom întâmpina necazuri. *Cu* toate acestea, El le cere urmaşilor Lui să-şi afle pacea în El. Iisus nu ne rezolva toate problemele, dar El ne dă iubirea şi înţelepciunea Sa ca*să* putem trece peste ele cu bine. Suntem încurajaţi când un prieten special sta alături de noi în mijlocul necazurilor noastre. Cu toţii avem nevoie de prieteni, dar în special de Iisus, Prietenul adevărat şi cel mai credincios pe care l-am putea *avea vreodată.*

V-am spus aceste lucruri ca să aveţi pace în Mine. În lume veţi avea necazuri; dar îndrăzniţi, Eu am biruit lumea.

Ioan 16: 33

***Cea* mai deosebita zi de naştere**

tii care e ziua ta de naştere? Sigur că ştii! Dar dacă ai locui în Cambodgia, s-ar putea să nu cunoşti detaliul acesta. În general, nu se sărbătoresc zilele de naştere decât după împlinirea vârstei de cincizeci de ani. Celor în vârstă li se acordă cinste şi familiile lor sărbătoresc zilele lor de naştere printr-o petrecere în cinstea longevităţii lor, dar cei tineri nu sunt sărbătoriţi.

Asta sună cam dur. Poate te gândeşti la sărmanii copilaşi din Cambodgia! Ei nu au avut niciodată plăcerea de a aştepta cu nerăbdare acea zi unică din an dedicata lor în mod special.

Şi totuşi nu e chiar *aşa* de râu cum pare. Copiii sărbătoresc faptul că au mai crescut cu un an la Anul Nou Cambodgian, care, după calendarul nostru, cade în luna aprilie. Toţi cei născuţi până în luna aprilie, îşi mai adaugă atunci un an la vârsta. De aici pot apărea confuzii: de exemplu, când se naşte un copil în luna martie, în aprilie se considera deja că are un an, când de fapt vârsta lui reală e *doar o* lună.

Chiar şi *aşa,* vârsta este importanta *deoarece* există formule de adresare diferite în funcţie de vârsta pe care o ai şi în funcţie de vârsta persoanei căreia i te adresezi. Când întâlneşti pe cineva pentru prima dată, *s-ar putea* să fii întrebat câţi ani ai. Când stau de vorbă două persoane tinere, folosesc anumite cuvinte, diferite faţă de o persoană tânără care i se adresează uneia mai în vârstă.

Anul Nou este cea mai îndrăgită sărbătoare din Cambodgia, iar faptul că atunci îşi schimbă oamenii vârsta este doar unul dintre motive. Munca grea de recoltare a orezului e încheiată. E timpul pentru a sărbători şi a uita toate necazurile de peste an, înainte de a începe sezonul ploios.

În cele câteva zile cât durează sărbătoarea Anului Nou, străzile sunt înţesate de copii porniţi în căutarea vreun prieten neatent după care să arunce cu apă sau cu pudră de talc – sau o combinaţie din acestea două. Am putea spune că acesta este corespondentul cambodgian pentru bătaia cu zăpadă! Copiii aruncă cu această pudră şi

după motocicliştii care trec pe stradă. S-ar putea să ezite puţin la vederea străinilor – se vor

72

supăra occidentalii aceştia dacă vor fi înmuiaţi în praf alb? Totuşi, de multe ori, cei mai îndrăzneţi nu se vor sfii să te „pudreze”.

În zilele de Anul Nou, toată lumea iese în stradă la jocuri, indiferent de vârstă. În mod normal, băieţii şi fetele mai mari se joacă separat, dar de Anul Nou e diferit. Într-un joc foarte răspândit cu nişte castane uriaşe, numite *ankun,* fetele joacă contra băieţilor şi miza este *să* dărâmi castanele echipei adverse. Echipa câştigătoare are voie să ciocănească două castane de genunchii celor din echipa pierzătoare. Nu *doare, doar* face un zgomot interesant.

În această perioadă, oamenii fac curăţenie generală în case, Prin aceasta, ei cred că vor îndepărta orice spirit malefic din casă. De asemenea, îşi fac şi haine noi, ca simbol al unui nou început.

Găsim şi în Biblie ideea hainelor care indică un nou început. De obicei, menţionarea hainelor albe în Biblie se referă la o persoană cu inima curată înaintea lui Dumnezeu. Dacă ai fost mântuit crezând în Iisus, eşti curat în ochii lui Dumnezeu. El te-a iertat pe deplin. Îi aparţii şi vei ajunge în rai ca să fii pentru totdeauna cu El, atunci când mori. Însă a deveni creştin nu te face desăvârşit. Încă vei face sau vei gândi lucruri care nu sunt pe placul Domnului.

Cum îţi poţi păstra inima curată? în primul rând, ascultă Cuvântul Domnului (Psalmul 119: 9). În momentul în care îţi dai seama că ai făcut ceva rău, spune-l lui Dumnezeu că îţi pare rău. Poţi face asta şi în linişte, în inima ta. Nu le amâna pe toate până

73

Aventuri în Cambodgia la sfârşitul zilei – s-ar putea să uiţi de ele până atunci. Roagă-L pur şi simplu pe Dumnezeu să te ierte şi mulţumeşte-l că te-a iertat deja. Dacă ai rănit pe cineva, trebuie să mergi şi să-i ceri iertare. Când îi ceri sincer iertare lui Dumnezeu, poţi să fii sigur ca El ţi-o oferă. Nu îţi va pune mereu în faţa ceea ce ai făcut şi nici nu te va necăji cu asta. Vei fi în pace cu El.

Sudiştii caută să facă pace cu spiritele lor de Anul Nou. Mulţi oameni călătoresc de la oraş, în provinciile de la ţara de unde provin părinţii lor. Ajunşi *acolo,* vizitează templul *oca*\ budist în timpul zilei şi aduc ofrande spiritelor strămoşilor lor. Credinţa lor este că dacă nu aduc daruri, sprintele strămoşilor se vor mânia şi le vor trimite

necazuri. De asemenea, pun umărul la clădirea unui mic „munte” din nisip, pe pământul templului. Se crede că fiecare fir de praf adaugă sănătate şi fericire în viaţa unui om.

Creştinii cambodgieni sărbătoresc şi ei Anul Nou, însă într-un mod diferit. De exemplu, Jun şi fraţii lui o cinstesc pe mama lor, care trăieşte, dar nu şi pe tatăl lor care a murit cu mulţi ani î) i urma. Ei nu participă la slujbele templului în timpul zilei, să aducă ofrande celor morţi.

Ei ştiu că tatăl lor care a murit *este* în rai şi nu e nevoie să-l îmbuneze cu daruri ca să nu se mânie pe ei. Să-L urmezi pe Iisus este un lucru cu totul diferit faţă de a fi budist sau de a urma oricare altă religie. Creştinii nu sunt obligaţi să îi ofere lui Iisus daruri suplimentare ca să încerce să-L mulţumească. Ei ştiu foarte bine că au pace cu Dumnezeu datorită morţii lui Iisus

74

Cea mai deosebită zi de naştere pe cruce. Nu se pune problema să te străduieşti să îndeplineşti un set de reguli. Îşi asumă prin credinţă ceea ce a făcut deja Dumnezeu pentru ei şi îi aduc mulţumiri pentru aceasta.

În noaptea Anului Nou, în zona templului local se reuneşte întreaga comunitate, într-o atmosferă de carnaval. Familiile creştine se alătură şi ele acestor activităţi şi se simt bine împreună cu rudele şi prietenii. De Anul Nou, cu toţii devin cu un an mai în vârstă, astfel că se împart cadouri, însă cel mai adesea copiii dau daruri părinţilor, unchilor şi mătuşilor, Un semn de cinstire.

Respectul arătat părinţilor e un lucru frumos, în orice perioada a anului. S-ar putea să nu fim de acord cu tot ceea ce fac ei, dar totuşi sunt vrednici să-i cinstim, deoarece Dumnezeu i-a aşezat lângă noi să ne poarte de grija cât timp suntem tineri. El doreşte ca să-l mulţumim pentru ei şi să le acordăm respect. Le-ai mulţumit părinţilor tăi, în ultima vreme, pentru tot ce fac pentru tine? încearcă – s-ar putea să îi surprinzi plăcut!

75

***Aventuri** în Cambodgia*

Deşi zilele de naştere nu sunt sărbătorite în Cambodgia, totuşi

este o zi de naştere deosebita care nu trece neobservata: ziua lui Iisus! Noi am ajuns în Cambodgia chiar de Ajunul Crăciunului. Nu ne-am aşteptat să vedem niciun semn al Crăciunului în această ţară budistă, de aceea am fost surprinşi să vedem luminiţe de Crăciun şi decoraţii în magazine, chiar şi brazi de Crăciun de plastic şi ilustrate cu Moş Crăciun! în magazine, se promovează reducerile de Crăciun. Prin grădinile şi la casele khmerilor de bani gata licăresc luminiţe şi sunt aranjate obiecte mari, decorative de Crăciun. Însă ceva lipseşte.

Oare ştiu cambodgienii că sărbătoresc naşterea lui Lsus? Nu prea. Pentru ei, este o ocazie de a vinde bine şi de a face bani. Ziua de Crăciun este o zi obişnuită de afaceri în oraş. Lumea merge la „cumpărături de Crăciun" şi unii chiar îşi fac cadouri, dar cei mai mulţi habar nu au că are o legătură cu naşterea lui Iisus Cristos.

Dave şi Laura i-au întrebat pe vecinii lor ce cred ei că înseamnă Crăciunul.

— Nu ştim, *au* răspuns ei. Oricum, şi străinii trebuie să sărbătorească ceva. Aşa cum noi avem Festivalul Apei, voi aveţi Crăciunul.

Reporterii de la un ziar din Phnom Penh i-au intervievat pe muncitorii din magazinele decorate pentru Crăciun despre ce cred ei că înseamnă Crăciunul.

— N-am idee, a răspuns unul dintre ei, iar altul a intervenit:

— Dar ne place Crăciunul. E super. Mi-ar plăcea să m^3 joc şi eu odată cu zăpadă.

Un patron de magazin a spus:

— De Crăciun, copiii primesc cadouri de la un moş rotofei, într-un final, reporterul a găsit pe cineva care a răspuns astfel:

— Cred că sărbătoarea Crăciunului are ceva de-a face cu Iisus Cristos. O fi celebrarea naşterii Lui? Doar bănuiesc.

Chiar dacă oamenii din Cambodgia nu prea ştiu mare lucru despre Crăciun, li se pare o sărbătoare occidentală frumoasă. Aşa stând lucrurile, creştinii şi bisericile profită de aceste zile de sărbătoare ca să le vorbească oamenilor despre Iisus. Ei invită cât mai mulţi oameni la o petrecere de Crăciun, organizata într-o sală închiriata. Aceasta e o ocazie ca oamenii să petreacă un timp plăcut împreună şi să se

familiarizeze cu tradiţiile de Crăciun, dar în acelaşi timp să asculte adevărata istorisire din spatele sărbătorii.

Am participat şi noi la o petrecere de Crăciun la Young Life, în Phnom Penh, unde erau adunaţi în jur de 75 de adolescenţi ca să asculte istorisirea Crăciunului. Am fost primiţi de un Moş Crăciun cu barbă, care transpira în costumul lui roşu, pe o căldură de 35 de grade. A scos din sacul lui mare şi ne-a dăruit pachetele de gumă de mestecat cu aroma de mango, iar noi ne-am descălţat de sandale şi ne-am alăturat celorlalţi invitaţi care erau aşezaţi pe podea, în sala strâmta. După câteva jocuri, soţul meu Roger a ţinut o cuvântare despre adevărata semnificaţie a Crăciunului. Cei mai mulţi dintre aceşti adolescenţi khmeri au fost absorbiţi de povestea lui Iisus şi temeiul pentru care a venit pe pământ.

77

Aventuri în Cambodgia

E o adevărată provocare să faci înţeleasa *adevărata* însemnătate a Crăciunului într-o ţara prin excelenţă budista cum e Cambodgia, unde oamenii nu ştiu mare lucru despre Iisus, despre Biblie sau despre credinţa creştină. Dave şi Laura s-au hotărât ca, în perioada Crăciunului, să arate în moduri practice dragostea lui Dumnezeu faţa de prietenii lor cambodgieni. Au ajutat la organizarea unei petreceri pentru copiii străzii şi au împărţit vecinilor lor pachetele cu dulciuri.

Probabil ca aştepţi să primeşti de Crăciun nişte cadouri frumoase şi te gândeşti să faci şi tu câteva daruri celor din familia ta. Nădăjduiesc că familia ta îşi face timp să mediteze la adevărată motivaţie pentru a dărui – aceea că Dumnezeu S-a făcut om şi S-a coborât la noi, ca să-l putem înţelege şi să ne relaţionăm la El.

78

Cea mai deosebită zi de naştere

„Le-ai gândit însă vreodată să faci cadouri unor oameni care nu te cunosc şi care nu se vor întoarce niciodată să-ţi mulţumească? Mergând pe orice strada din Cambodgia, vezi o mulţime de oameni săraci şi nevoiaşi. Poate că nu vezi cerşetori şi orfani acolo unde locuieşti, dar oamenii nevoiaşi chiar există. Poate că anul acesta ai reuşi, împreună cu familia ta, să sărbătoreşti altfel Crăciunul.

Asociaţiile umanitare, precum Samaritan's Purse, Traideraft, World Vision şi multe altele, îţi pun la dispoziţie modalităţi prin care să

cumperi un cadou de Crăciun pentru cineva din *ţdrile în curs de dezvoltare.* Prin aceasta se ftvţelege o ţară săracă, dar care face eforturi să îmbunătăţească traiul populaţiei sale. Ai posibilitatea să donezi bani pentru săparea unei fântâni de apă sau să cumperi o capra sau un scaun cu rotile pentru cineva din cealaltă parte a lumii. Poate că tatăl tău nu *are* nevoie de alte cravate noi. Poate că ar fi mai bine să afle şi el că o familie din Africa *s-a* ales cu nişte puişori de găină!

În Evanghelia după Matei, Iisus le spune ucenicilor că „ori de câte ori aţi făcut aceste lucruri unuia din aceşti foarte neînsemnaţi fraţi ai Mei, Mie Mi le-aţi făcut" şi „ori de câte ori n-aţi făcut aceste lucruri unuia dintre aceşti foarte neînsemnaţi fraţi ai Mei, Mie nu Mi le-aţi făcut". Aşadar, când dăruieşti ceva unor oameni ca aceştia, de fapt îi dăruieşti lui Dumnezeu. De asemenea, aceste organizaţii întreţin relaţii cu ţările sărace. Nu se rezumă doar la dăruirea unor lucruri materiale. Ei îi îndrumă pe oameni să-l cunoască pe Iisus şi apoi cum să crească în credinţă.

79

Aventuri în Cambodgia

Uite o idee trăsnită: unele familii *folosesc* timpul liber din perioada Crăciunului sau în timpul verii ca să călătorească într-o altă provincie şi fac misiuni pe termen scurt. Ei fie ajută la săparea unei fântâni, vopsesc o clădire a unei biserici, dau lecţii de limba engleză sau le vorbeşte oamenilor despre Iisus. Găseşti idei pe site-ul www.christianvocations.org.

Ai putea chiar de acest Crăciun, să-ţi pui puţin timp deoparte, împreună cu familia, pentru „aceşti neînsemnaţi" din comunitatea în care locuieşti. Fie la biserică, fie la un proiect *sau* la un *adaţ>ost* pentru cei fără locuinţă, cu siguranţa vei găsi *o* ocazie în care să oferi o parte din timpul tău în folosul lor. Sunt sigură că te vei bucura mai mult de Crăciun în felul acesta, decât să stai doar acasă, *să* primeşti cadouri şi să mănânci până crapi.

Reducerile de Crăciun şi decoraţiile pompoase nu înseamnă mare lucru în Cambodgia. lotuşi, Dumnezeu lucrează în spatele scenei. În toată *ţara,* există mici grupuri de oameni care îl urmează pe Iisus. Ei ştiu ca de Crăciun se sărbătoreşte coborârea lui Dumnezeu din ceruri pe pământ şi vor ca şi prietenii şi vecinii lo*r să* afle. Rugăciunea acestor creştini este ca, odată cu trecerea timpului, tot mai mulţi cambodgieni

să înceapă să întrebe ce semnifică Crăciunul.

Şi Cuvântul S-a făcut trup şi a locuit printre noi, plin de har şi de adevăr. Şi noi am privit slava Lui, o slavă întocmai ca slava Singurului născut din Tatăl

Ioan 1: 14

Tigri, câini dresaţi şi Cuvântul lui Dumnezeu

T? afli într-un aparat de zbor Cessna, ţintuit pe locul tău cu centura bine strânsă, în drum de la Phnom Penh spre îndepărtatele graniţe de nord ale Cambodgiei. Urletul motorului e asurzitor – nu ai nicio şansă să poţi sta de vorbă cu partenerii de călătorie, *aşa* că priveşti pe fereastră. Micul avion zboară dedesubtul norilor. Jos, vezi unindu-se trei râuri mari, apoi culturi nesfârşite de orez, acoperite de o pătură de apă, rezultatul lunilor ploioase. Trecând de orezarii, vezi plantaţii de arbori de cauciuc, urmate de dealuri învelite în desişuri de pădure.

Provinciile de la marginea Cambodgiei au nişte caracteristici aparte. În provinciile apusene, vei întâlni un câine mai neobişnuit, care

Tigri, câini dresaţi şi ***Cuvântul lui Dumnezeu*** îndeplineşte o slujbă deosebit de periculoasă. În zona nord-estică, vei vedea cascade şi grupuri de oameni care vorbesc limbi diferite Imaginează-ţi că avionul aterizează în provincia apuseana Battambang, la graniţa cu Thailanda. Ajungi să te alături unui grup de oameni care o pornesc pe jos, în regiunea rurală. Aceştia nu sunt doar nişte oameni plecaţi pur şi simplu la plimbare. Cu toţii poartă câşti speciale şi echipamente de protecţie. Câţiva dintre ei poarta detectoare de metal. Cel din fruntea grupului este însoţit de un câine.

Câinele ciobănesc german, foarte isteţ, se ostenea să meargă înaintea tuturor, muşinând pământul. Deodată, se lasă jos, pe pământ, *ceea* ce îi spune dresorului că a dibuit ceva. Ce a găsit câinele şi de ce insoţitorul lui poartă cască şi vestă de protecţie? Acesta e un MDD [Mine Detection Dog – Câine Detector de Mine], care este antrenat să adulmece minele şi proiectilele nedetonate care ar fi ascunse *fa* pământ. În timpul războiului *cu* khmerii roşii, au fost îngropate numeroase mine de *uscat* şi au căzut multe bombe în Cambodgia.

Aceste arme periculoase sunt plasate în sol, ascunse vederii, şi aşteaptă doar ca cineva neştiutor să calce pe ele şi să explodeze. Unele nu sunt mai mari decât un dop de cadă obişnuit. Un agricultor *ar* putea să mâne o pereche de boi, arând pământul pentru a-l cultiva şi să calce pe o mină de uscat. Sau poate nişte copii se joacă pe afară şi unul dintre ei dă peste un obiect metalic în noroi. Arată ca un popic, *aşa* că îl pun în picioare şi încep să arunce cu pietre în el. Dar este, de fapt, un proiectil nedetonat.

Deşi luptele cu khmerii roşii s-au încheiat cu mulţi ani în urmă, mai sunt încă milioane de mine ascunse în pământ, cele mai multe în provinciile nord-vestice. E foarte simplu să plasezi mine în ţărâna, dar să le găseşti *şi să* le dezarmezi este dificil şi costisitor. Multe organizaţii filantropice au muncit din greu timp de ani de zile ca să cureţe terenurile şi *să* le facă utilizabile din nou. Fiecare metru pătrat de teren suspect trebuie să fie verificat. Aici intervin câinii.

Poate te gândeşti că acei câini sunt în pericol. Să ştii că sunt protejaţi de un simţ al mirosului foarte dezvoltat. Nasul câinelui e atât de fin, că poate adulmeca şi o picătură de sânge într-o găleata plină cu apa! Sunt învăţaţ*i să* reacţioneze şi la mici

Tigri, câini dresaţi şi Cuvântul lui Dumnezeu cantităţi de TNT] o substanţă chimică folosită la mine şi arme. Câinii se lasă la pământ în clipa în care sesizează vreo urmă de explozibil. Durează cam doi ani până ce un câine este dresat să detecteze minele şi se folosesc tehnici similare cu cele folosite pentru dresarea câinilor folosiţi în afacerile cu droguri.

Pentru detectarea minelor ascunse se folosesc şi detectoare de metal, în locul câinilor. Detectoarele de metal însă semnalează orice fel de metal din pământ, pe când câinii dresaţi nu sunt distraşi de cutii de conserve sau orice alt metal. Ei se alertează doar la explozibil. Ei detectează orice fel de proiectil, chiar dacă e făcut din plastic sau îngropat adânc în pământ. Slujba lor principală este să îi ajute pe genişti să identifice zonele minate. După ce echipa de genişti află unde sunt ascunse, trebuie să le explodeze. De multe ori, pentru aceasta se

folosește o mașină specială, care este un vehicul masiv, asemănătoare cu o mașină de tuns iarba, cam de forma unei cruci, încadrat ca dimensiuni între un excavator și un tanc. Astfel se curăță terenul, detonând orice proiectile aflate în sol.

Poate că te bucuri foarte mult că nu trebuie să înfrunți astfel de primejdii și mine în fiecare zi. Totuși, uneori, să faci parte din împărăția lui Dumnezeu pare periculos. Poate că ești singurul creștin din familie, ceea ce este greu. Sau poate copiii fac glume pe seama ta la școală. Nu e ușor să îți proclami credința, când ceilalți nu sunt de acord cu tine. Când Iisus trăia pe pământ, S-a confruntat și El cu toate aceste probleme, *așa* că înțelege foarte bine prin ce treci. Oricare ar fi provocările, merită. Nimic din lumea asta nu se poate compara cu valoarea faptului de a-L cunoaște pe Iisus și de a putea să trăiești fiecare zi ca prieten al Său.

Deși câinii dresați să detecteze minele își îndeplinesc slujba foarte bine, totuși se confruntă cu o problemă: ei provin din țări mai reci și nu sunt obișnuiți cu căldura toridă din Cambodgia. De aceea, dresorii instalează umbrele de soare la umbra cărora să se odihnească câinii în timpul zilei, iar noaptea le montează ventilatoare în cuști. Dresorii sunt foarte atașați de câinii lor. Viața unui câine dresat este extrem de diferită față de traiul celor mai mulți câini din Cambodgia, care sunt ținuți drept câini de pază, nicidecum ca animale de companie. Proprietarii câinilor nici măcar nu se prea sinchisesc să îi hrănească! De obicei, în această țară, câinii se hrănesc cu tot soiul de resturi de mâncare pe care le pot găsi.

Să ne continuăm călătoria spre provinciile răsăritene Rattanakiri și Mondulkiri, aflate la granița cu Laos și Vietnam. Mulți locuitori ai acestor provincii nu sunt de naționalitate khmeră, ci, în schimb, aparțin grupurilor minoritare. Fiecare dintre aceste grupuri vorbesc o limbă proprie și au tradiții specifice. Cei mulți nu vorbesc khmera, astfel că sunt cumva rupți de tot ce se întâmplă în restul țării. Viața lor zilnică este centrată pe religie. Unii cred în zeii naturii și în spiritele care cred ei că sălășluiesc în pădure. Oamenii își dau toate silințele să îi mulțumească pe acești zei.

Când Dave și Laura au vizitat Rattanakiri, au călătorit spre I un sat locuit de populația tampuană. Se aflau într-o mașină de

Aventuri în Cambodgia teren, ce înainta cu greu prin nămol adânc, de credeai uneori că e gata să se răstoarne. După câteva ore de drum, timp în care fuseseră aruncaţi încoace şi încolo pe bancheta din spate, ajunseră la un sătuc cu nişte colibe construite din frunze de palmieri. Erau înconjuraţi de junglă luxuriantă.

Spre deosebire de cei mai mulţi khmeri, tampuanii sunt mai reţinuţi. Copiii îşi iţeau capetele pe la uşi şi ferestre să îi vadă pe străinii albi, dar nu îndrăzneau să iasă în stradă. Un lucru specific satului *era* duşul comunităţii. Sătenii au construit un canal din lăstari de bambus. Prin această conductă din bambus curge apa de la un izvor din creierul munţilor până *va* ei, în vale. În fiecare zi, sătenii trebuie să străbată, pe jos, coama abruptă a unui deal ca să ia apă şi să se îmbăieze.

Laura văzu o femeie care se spăla sub jetul de apă, folosindu-se de o vergea, aşa îmbrăcată cum era. Apoi îşi umplu vasul cu apă, adică o coajă uscată a unui fruct mare. Gândeşte-te cum *ar* fi să trebuiască să mergi până într-un loc în afara oraşului de fiecare dată când vrei să iei apă sau să te speli. Odată ce ai ajuns acolo, faci duş fără să îţi dai jos hainele! După aceea trebuie să urci înapoi dealul, cărând şi apa de care ai nevoie în *acea* zi.

Mulţi oameni din acest sat nu ştiu să scrie sau să citească deloc, nici măcar în limba maternă. În unele cazuri, limba lor nici nu a fost transpusă sub formă scrisă. Limba a fost transmisă în cadrul comunităţii prin viu grai, din tată-n fiu. Aşa că cineva trebuie să decidă pentru prima dată cum să scrie acea limbă, apoi să-i înveţe pe oameni să o citească.

Tigri, câini dresaţi şi Cuvântul lui Dumnezeu

Acest gen de muncă depun traducătorii Bibliei în multe părţi ale lumii. O echipă de traducători se stabilesc într-o zonă, încep să-i cunoască pe localnici, tradiţiile şi limba acestora. Pentru a ÎViceput, scriu ceea ce vorbesc oamenii folosind semne fonetice. Apoi îi învaţă pe oameni să citească în propria lor limbă. Însă nu doar atât, ci încep şi să traducă unele cărţi ale Bibliei, pentru ca oamenii să audă Cuvântul lui Dumnezeu în vorbirea lor de fiecare zi. În întreaga lume, există aproximativ trei mii de grupuri minoritare care nu au Biblia tradusă în limba proprie.

Populaţiile, precum populaţia tampuană, sunt învăţate să citească şi să scrie în limba khmeră, ca să poată comunica şi să

interacţioneze cu lumea din afara micii lor comunităţi. În satul tampuan, Dave şi Laura au intrat într-o clasă unde localnicele învăţau numerele. Au întâlnit şi învăţători voluntari dintre localnici care predau atât limba maternă, cât şi khmera.

În provincii vieţuiesc numeroase animale exotice care o duc bine Un acel climat tropical. Există şi un animal pe care probabil că nu-l vei vedea: tigrul de Indochina. Tigrii hoinăresc, noaptea.

Aventuri în Cambodgia printr-o zonă extinsa, căutând ceva animale pentru pradă. Aceste animale puternice sunt cunoscute pentru teroarea ce o *provoacă* în sate, ucigând bivolii de care au nevoie ţăranii la munca câmpului.

Totuşi, nu prea sunt şanse să întâlneşti un tigru, cu toate că i-ai putea auzi răgetele răguşite în depărtare. Trăiesc afundaţi în pădurile de la graniţa Cambodgiei, iar numărul lor este în scădere. Un tigru mort se poate vinde pentru prepararea medicamentelor chinezeşti tradiţionale, prin urmare săracii îi consideră un mijloc de a face rost de bani. De asemenea, zone extinse de pădure au fost distruse de substanţe chimice în anii de război şi încă sunt defrişate alte zone în scopul dezvoltării, în acelaşi timp, habitatul tigrului se micşorează, iar animalele cu care se hrăneşte sunt pe cale de dispariţie. World Wildlife Federation a încadrat tigrul de Indochina ca specie ameninţată în stare critică. Se estimează că se mai găsesc doar o mie în Asia de Sud-Est. Dacă nu se iau măsuri, în curând vor dispărea. Când vizitezi o grădină zoologică şi vezi tigri, poate că vei compătimi aceste animale mari pentru că sunt închise într-o cuşcă. Însă grădinile zoologice din întreaga lume contribuie la păstrarea unor specii de tigri care sunt pe cale de dispariţie. De multe ori, se face schimb cu tigri între grădini zoologice, cu scopul de a *chea* împreună perechi de tigri care au cele mai multe şanse să se reproducă şi să aibă pui sănătoşi. Apropo, ştiai că dungile tigrilor sunt unice? Sunt ca şi amprentele noastre. Data viitoare când vezi doi tigri la grădina zoologică, fii atent la asta.

I, câini dresaţi şi Cuvântul lui Dumnezeu

Laura avu parte de o întâlnire neaşteptată cu o creatură tropicala în Rattanakiri. *Era* la masă, împreună cu Dave, la un restaurant specific, adică un spaţiu deschis, umbrit de un acoperiş din

lemn. Întâmplător, Laura era aşezată lângă un stâlp de susţinere a acoperişului. În timp ce ea cina, liniştită, deodată simţi că ceva îi atingea capul. Când se întoarse, se văzu nas în nas cu un gecko! Acesta se târâse în jos pe stâlp până pe umărul ei. Ea ţipa, iar geckoul sări pe pardoseala de piatră şi se făcu nevăzut.

Oriunde călătoreşti în Cambodgia, ai mari şanse să vezi un gecko ori cel puţin îi vei auzi fojgăind în acoperiş, noaptea.

Aventuri în Cambodgia

Acestea sunt o specie de şopârle târcate, care cresc până la 35 de centimetri în lungime. Nici să nu te gândeşti să iei una în mâna – deşi, de obicei, se mulţumesc doar să se *dea* din calea *ta,* ar putea şi să te muşte. Creaturile acestea acrobatice se caţără şi pe sticla de la fereastră şi atârna într-un picior de tavan. Nu încerca şi tu *aşa* ceva, decât dacă ai picioare foarte pâroase! Acesta este secretul geckoului: picioarele îi sunt acoperite cu o jumătate de milion de firişoare de pâr cu vârful despicat. Acestea îi conferă o aderenţa buna la orice suprafaţa, chiar şi sub apă! Pentru a ajuta la îmbunătăţirea mişcării roboţilor pe suprafeţe dure, oamenii de ştiinţă *studiază* perii de pe picioarele geckoului, precum şi felul în care degetele i se îndoaie în spate.

În Rattanakiri, este ceva obişnuit să vezi elefanţi şi chiar să ţi se dea prilejul să călătoreşti pe spinarea lor. Urci nişte scări care sunt ataşate în exteriorul unei case şi îngrijitorul elefantului îl conduce cu capul în dreptul tău. Atunci păşeşti pe fruntea încreţită a elefantului, apoi urci pe o mică platformă care e montată pe spatele lui. Îngrijitorul se pune călare pe gâtul elefantului şi… la drum!

La început, simţi un fel de râu de mare, legănându-te înainte şi înapoi, după pasul animalului uriaş, dar până la urmă te obişnuieşti. E o modalitate de a vedea pe îndelete împrejurimile, mai ales dacă elefantul are chef să se oprească la tot pasul să molfăie verdeaţa pe care o smulge cu trompa. De la acea înălţime, te poţi bucura de priveliştea unei plantaţii de arbori

Tigri, câini dresaţi şi Cuvântul lui Dumnezeu

Ide cauciuc şi, mai apoi, de cascadele din jungla. Într-un sfârşit, ajungi la destinaţie, un lac limpede şi liniştit, format într-un crater vulcanic. Ai impresia că te afli pe o altă planetă, la milioane de kilometri depărtare de babilonia din oraş.

Mult prea devreme, e timpul să părăseşti provinciile şi să te îndrepţi din nou, spre aglomeraţia şi nebunia din ftinom Penh. În: timp ce micul avion zboară deasupra junglei, apoi peste orezarii şi, în final, peste locul de întâlnire a celor trei mari râuri, te gândeşti cam ce vede Dumnezeu când priveşte spre Cambodgia. Vede oameni luptându-se cu sărăcia, abia câştigându-şi traiul din munca câmpului şi trăind cu frica faţă de spiritele în care cred. Vede oameni răniţi de minele explozive de pe uscat, iar alţii suferind de pe urma cruzimii şi a lăcomiei. Dar, pe lângă acestea, El vede şi oameni gata să întindă o mână celor nevoiaşi, renăscându-le nădejdea prin Cuvântul lui Dumnezeu. Îi vede pe cei care au primit darul vieţii noi prin Iisus. Aceştia ştiu că nu mai trebuie să se teamă de vechii lor zei, pentru că L-au găsit pe singurul Dumnezeu adevărat şi El îi iubeşte foarte mult. *Căci Cuvântul lui Dumnezeu este viu şi lucrător, mai tăietor decât orice sabie cu două tăişuri: pătrunde până acolo că desparte sufletul şi duhul, încheieturile şi măduva, judecă simţirile şi gândurile inimii.* Evrei H: 12

90

91

Când inutilul devine util

Când inutilul devine util

Ay-jay! Aycty! Băiatul merge în josul străzii prăfuite din /iPhnom Penh, trăgând un cărucior pe care sunt aşezaţi, claie peste grămada, saci cu gunoi. *Ay-jay!* *şi* continuă el strigarea.

O femeie iese din casă şi îi face semn să oprească. Îi dă o desagă plină cu flacoane goale din plastic şi conserve de tinichea. Băiatul îi azvârle sacul în cărucior. Va vinde toate acele deşeuri la reciclatori şi astfel va putea să-şi cumpere mâncarea pentru acea zi. Pentru noi, nişte flacoane şi cutii de conserve folosite nu fac nici cât o ceapă degerată, dar pentru acest băiat, sunt o comoară.

În Cambodgia, unele lucruri primesc *odoare* to mod surprinzător. Turiştii din ţară sunt *adesea* impresionaţi de numeroasele articole de artizanat frumoase care se găsesc de vânzare. Unele sunt confecţionate din obiecte aruncate de altcineva, crezând că nu mai sunt bune de nimic. De exemplu, o coajă de nucă de cocos poate fi întrebuinţată ca un bol drăguţ; un sac mare folosit pentru hrana peştilor poate fi transformat Mi-o geantă zdravănă şi cochetă. Revistele vechi se taie, se rulează şi se lipesc pentru a face din ele

mărgele de purtat la gât! Coarnele de bivoli devin ornamente şi linguri, iar flacoanele din plastic pentru apă sunt refolosite pentru orice fel de lichid, de la ulei la lapte de soia sau benzină.

Mulţi cambodgieni îşi câştigă traiul din articole artizanale meşteşugite din gunoaiele care, altminteri, ar fi aruncate. Unii dintre aceşti muncitori se simt ei înşişi daţi la o parte, din cauza unor dizabilităţi de care suferă. Cu toate acestea, au învăţat să facă ceva folositor şi astfel ajută la întreţinerea familiei.

Materialele textile din mătase sunt printre cele mai frumoase produse meşteşugăreşti din Cambodgia. Prin multe sate, vezi femeile stând pe platformele montate dedesubtul caselor, ţesând mătase la războaiele de ţesut. Aceste ţesături ajung, până la urmă, o rochie scumpă sau o poşetă care se vând în magazinele din oraşe precum Parisul. Şi totuşi provin dintr-un cătun de calici, ţesute de o femeie fără prea multă şcoală şi care munceşte cu o plată de nimic.

Înainte de etapa ţesutului, totuşi, mătasea este produsă de femeile care practică *sericicultura, o* artă veche de când lumea. Sericicultura este procesul de creştere a viermilor de mătase

Când inutilul devine util şi de extragere a mătăsii. Arta sericiculturii a fost transmisă peste generaţii din mama în fiica şi încă prospera.

Crescătoarea de viermi de mătase trebuie, în primul rând, să planteze duzi, pentru că viermii de mătase nu mănâncă decât frunze de dud. Fluturii de mătase îşi depun ouâle minuscule pe frunzele de dud, apoi mor. Crescătoarea trebuie să pună ouâle la incubaţie, ocrotindu-le cu o învelitoare uşoara şi o bucată de material umed, până ce ies din ouă viermii, numiţi *larve.* Viermii sunt aşezaţi pe un pat de frunze de dud, proaspăt culese şi tăiate. Mâncăcioşii viermi de mătase trebuie să fie aprovizionaţi cu frunze proaspete de mai multe ori pe zi. Crescătoarea trebuie şi să-i adăpostească de căldură sau fum şi de alte insecte care se hrănesc cu viermi.

Când viermii sunt pregătiţi să toarcă mătase, îşi ridica capetele şi încep să se rotească. Acesta este semnul că produc firele

fine de mătase din glandele digestive şi încep să şi le înfăşoare în jurul corpului. În acel moment, femeia aşază viermii pe nişte legături de smicele, unde vor rămâne timp de trei sau patru zile, până ce s-au înfăşurat cu aproximativ treizeci de straturi de fire de mătase aurie. Apoi urmează etapa delicată de a desfăşura firişoarele din jurul viermelui, fără să le rupă. În final, le curăţă şi firele se torc.

Cât despre bieţii viermi, probabil că vor sfârşi vânduţi ca hrană. Se spune că, gâtiţi cu usturoi, sunt foarte delicioşi! Acesta e un alt exemplu de ceva ce capătă utilitate, în loc să fie aruncat. Acum, firele de mătase sunt vopsite manual, folosind fie vopsele chimice, fie din cele naturale extrase din frunze, lemn, scoarţă de copac sau flori. Apoi, vor fi depănate, tot manual, în gheme mari, pregătite pentru ţesut. E nevoie de până la o sută de coconi de viermi de mătase pentru a produce o bobină de fir de mătase.

Următoarea etapă este ţesutul. Îţi trebuie multă răbdare pentru slujba aceasta: pentru a pregăti un război de ţesut mare, din lemn cu fire toarse, la două persoane le ia cam trei zile. Ţesând manual, în stil tradiţional, o muncitoare confecţionează doar în jur de doi metri de ţesătură pe zi. Războaiele de ţesut electrice produc în jur de cinci metri pe zi. Apoi, din ţesătură se cos aşternuturi pentru pat, eşarfe, păretare, feţe de pernă, poşete şi multe alte lucruri.

Una dintre ţesăturile cu cele mai multe întrebuinţări în Cambodgia este *karma* (pronunţat „kra – MAA”) – Este o bucată

Aventuri în Cambodgia de ţesătura, de obicei din bumbac sau mătase în carouri, de aproximativ doi metri lungime şi lata de o jumătate de metru. Adesea se foloseşte ftifaşurată în jurul capului şi a gâtului, în stil de turban, ca protecţie împotriva soarelui. Prin aceasta, se vede ca khmerii sunt originari din India, întrucât în nio o alta ţara din Asia de Sud-Est nu se poartă *ferama*

Această eşarfă poate *avea* zeci de întrebuinţări diferite. Mamele îşi poarta pruncii în *krctina* sau femeile cară pui de găină vii *va* piaţa. Când e înfăşurata ca turban, eşarfa formează un loc numai bun dacă ai de cărat un coş greu pe cap. Se poate drapa în jurul taliei ca o fusta sau împachetata şi folosită pe post de pernă. Dacă vrei să duci cu tine o sticlă cu apă – ceea ce *e* indicat în acest climat fierbinte –, poţi să o

înveleşti în *karma* şi să o legi în jurul taliei.

Deşi cambodgienii ştiu să *ţească* de secole întregi, totuşi au nevoie de ajutor ca *să* obţină un preţ bun pentru produsele lor

Când inutilul devine util

Unele grupuri de oameni din afara ţarii intervin ca să-i înveţe meşteşuguri pe cambodgieni şi, de asemenea, îi ajută să fie plătiţi cum se cuvine pentru munca lor. Alţii vin să ajute la îmbunătăţirea nivelului de trai de la sate, de exemplu învăţându-i pe ţărani cum *să* cultive pământul în cel mai eficient mod sau cum să găsească apă curată, de băut. Mai sunt acolo şi alte organizaţii care se asigură că oamenii îşi primesc drepturile, îi susţin pe cei dezavantajaţi, protejează sănătatea, promovează educaţia şi multe altele.

Aceste organizaţii externe sunt numite organizaţii non-guvernamentale sau ONG-uri. Aceste grupări nu reprezintă niciun guvern anume şi, în cele mai multe cazuri, singurul lor scop este să fie de folos. Multe dintre acestea sunt organizaţii filantropice care se ocupă de persoane cu dizabilitaţi, femei abuzate sau orfani.

Laura a lucrat ca voluntara la una dintre aceste organizaţii, numită Daughters [Fiice], în Cambodgia, tinerele sunt uneori vândute de familiile lor la nişte oameni care le tratează cu asprime şi le obligă să muncească din greu pentru bani puţini. Aceste femei sunt ca nişte sclave. Organizaţia Daughters salvează astfel de femei, oferindu-le un loc unde *să* locuiască şi le învaţă să lucreze manual obiecte care nu afectează mediul înconjurător, cum *ar* fi şervete de masă sau poşete. Astfel, femeile nu mai trăiesc ca sclave, pentru că îşi câştigă singure existenţa. Trăind în acest mediu în care sunt îngrijite, ele încep *să* înţeleagă că Dumnezeu le iubeşte şi *că* sunt persoane de o mare valoare.

Sophea a fost una dintre femeile care au primit ajutor de la un ONG. La şaptesprezece ani, *s-a* măritat cu un bărbat din satul ei. După câteva luni, el i-a spus că se mută într-un ţinut mai îndepărtat, ca să caute de lucru. Au ajuns şi s-au cazat la o pensiune. Soţul lui Sophea a plecat în acea seară cu nişte prieteni – şi dus a fost. Ea nu *avea* idee

unde plecase şi nici nu *avea* bani ca să-şi plătească şederea la pensiune. Nu cunoştea pe nimeni prin împrejurimi.

În cele din urmă, adevărul a ieşit la iveală: soţul ei o vânduse proprietarului pensiunii! Acel bărbat a silit-o să muncească pentru el, ameninţând-o cu *bătaia.* După trei ani de muncă grea, umilitoare, Sophea a izbucnit:

— Dumnezeule, *dacă* exişti, *Te* rog ajută-mă! într-o zi, cineva a venit şi i-a plătit proprietarului preţul pentru ea. Era liberă! A plecat să locuiască la un proiect ONG care le ajută pe femeile aflate în situaţia ei şi a ajuns să-L cunoască pe Iisus. A învăţat să citească şi să aibă diverse îndeletniciri. Sophea era foarte bolnavă când a ajuns la noua ei casă şi a mai trăit doar trei ani de atunci. Însă acei trei ani *au* fost cei mai fericiţi ani din viaţa ei.

Aceste tinere femei, care sunt numite uneori „femei vulnerabile", sunt sclavele unor oameni. Poate eşti şocat de lucrul acesta. Dar noi toţi suntem sclavi, înainte să-L cunoaştem pe Iisus. Nu ne putem stăpâni să nu facem lucruri rele şi inimile ne sunt reci faţă de Dumnezeu. Suntem blocaţi. Totuşi, *aşa* cum cineva a plătit preţul pentru eliberarea lui Sophea, Iisus a plătit cu moartea Lui pentru eliberarea păcătoşilor. Aşa cum cam-bodgienii lucrează cu măiestrie şi unele lucruri, în loc să ajungă la gunoi, ies din mâinile lor un obiect frumos. Dumnezeu doreşte să facă ceva frumos şi uimitor din fiecare dintre noi, indiferent de *starea* 1 h care suntem. Lui Dumnezeu îi place să transforme o persoană care îşi simte viaţa un pustiu şi se crede fără nicio valoare într-o persoană plină de viaţa şi dragostea Lui.

Pentru Laura e o mare bucurie să le ajute pe femeile din Cambodgia să descopere ce are Dumnezeu mai bun pentru ele. O parte din munca ei a fost să predea noţiuni elementare de design şi despre culori femeilor de la sate. De exemplu, ştii probabil cum să amesteci vopselele ca să iasă culoarea verde: amesteci galben cu albastru. Femeile cu care a lucrat Laura nu auziseră

Când inutilul devine util despre aşa ceva în viaţa lor. Le-a predat noţiuni elementare de design floral din flori specifice Cambodgiei,

precum lotusul, şi Le-a învăţat să dezvolte arta ţesutului.

Astfel, Laura a fost motivata *să-şi* deschidă propria organizaţie, numita Soteah, care înseamnă „bunătate”. Dorinţa ei este să-i sprijine pe cei care rămân fără un loc de muncă sau poate sunt daţi la o parte din cai/za dizabilităţilor lor. Aceşti artizani cu dizabilităţi fac parte din cooperative, ceea ce înseamnă că îşi pun la comun profitul muncii lor. Şi mai au satisfacţia că meşteşugesc obiecte de calitate care se vând la un preţ cinstit în Marea Britanie.

Sute de organizaţii de felul acesta s-au unit pentru a ajuta Cambodgia să devină o ţară productiva şi sănătoasa. Când mă gândesc la grupurile acestea, îmi vine în minte Duhul lui Dumnezeu. Aşa cum Regatul Cambodgiei are nevoie de ajutor ca să crească şi să se întărească, şi creştinii au nevoie în fiecare zi de ajutorul Duhului Sfânt, pentru a *avea* o relaţie mai puternica cu Iisus.

Uneori, oamenii au impresia ca a fi un urmaş al lui Iisus înseamnă doa*r să* încerci să-L imiţi pe Iisus. Ei se întreabă: „Ce ar face Iisus în acest caz?”, apoi îşi dau toate silinţel*e să* facă la fel. După o vreme însa se descurajează şi o Iasă balta. Iisus nu a intenţionat deloc ca noi să îl imităm pur şi simplu. Ni L-a dat pe Duhul Sfânt, care trăieşte în noi şi ne atenţionează când o luăm pe cărări greşite şi ne ajuta să trăim după voia Lui. Când îl lăsăm pe Duhul Lui să ne călăuzească 1 b fiecare zi.

100

ne este tot mai uşor să i ne supunem într-un fel care ne aduce bucurie în viaţă.

Ajungem la sfârşitul călătoriei noastre în Cambodgia, acest pământ plin de sălbăticie şi oameni fascinanţi. Ţi-a plăcut călătoria? Probabil ca nu vei ajunge niciodată personal în Cambodgia, dar sper că ţi-a plăcut să fii acolo prin intermediul acestei cărţi. Nu uita să te rogi pentru ţara aceasta. Cel mai important, roagă-te pentru oameni, ca Dumnezeu *să-i* scoată din îhiuneric şi să-i scape de teama lor de spirite. Roagă-te ca mulţi cam-bodgieni să găsească calea spre Iisus, Lumina vieţii.

Dacă Mă iubiţi, veţi păzi poruncile Mele. Şi Eu voi ruga pe Tatăl, şi El vă va da un alt Mângâietor, care să rămână cu voi în veac; şi anume Duhul adevărului, pe care lumea nu-L poate primi, pentru că nu-L vede şi nu-L cunoaşte;

dar voi îl cunoaşteţi, căci rămâne cu voi şi va fi în voi.

Ioan 14: 15 – 17
101

Harta Cambodgiei

Chestionar despre Cambodgia
Chestionar despre Cambodgia
1. Cu ce fel de muzica se amuză oamenii în Cambodgia?
2. În afară de Cambodgia, ştii care sunt celelalte ţări care compun Asia de Sud-Est?
3. Cum se numeşte şareta acoperita, tractata de o motodcietà?
4. La ce oră se trezesc cambodgienii dimineaţa?

5. Care e religia predominanta în Cambodgia?
6. Din ce cauză laptele trebuie să fie importat din afara ţării?
7. Care e sursa de electricitate într-o casă de la ţara?
8. Care este cultura cea mai răspândită în Cambodgia?
104.

9. De ce sunt bivolii indieni cei mai potriviţi la aratul terenurilor pentru orez?
10. Ce e ciudat la satele de pe lacul fonie Sap?
11. Care este cel mai periculos şarpe din Cambodgia?
12. Ce înseamnă cuvântul m?
13. De unde îi vine numele „smochinului strangulator”?
14. Cum câştiga bani unii copii sărmani?
15. Ce este o „manufactura”?
16. Cum joaca copiii fotbal fa Cambodgia?

105
Aventuri în Cambodgia
17. Cum putem afla despre Dumnezeu?
18. Când sârbatoresc oamenii faptul *că au* mai îmbătrânit cu un an?

19. Ce *este* dresat *să* facă un MDD?
20. Câte grupuri minoritare din lume no *au* Biblia tradusa în limba proprie?

106

Chestionar despre Cambodgia

21. Cum umbla un gecko pe tavan?

22. În spinarea cărui animal din Cambodgia poţi să călătoreşti?

23. Ce obiecte artizanale se pot confecţiona din revistele vechi?

24. Cu ce frunze se hrănesc viermii de mătase?

25. De al cui ajutor avem nevoie în fiecare zi, *ca să* ne consolidam relaţia cu Iisus?

26. Ce a făcut Iisus pentru noi când a murit pe cruce?

27. Ce se întâmpla dacă ţinem mânie în inima?

28. Ce înseamnă reconciliere?

107

Răspunsuri

Răspunsuri

1. Cu karaoke.

2. Vietnam, Thailanda, Laos şi Myanmâr.

3. *TuK-tuK*

H. Pe *va* 5 a.m.

5. Budismul.

6. Pentru ca vacile sunt prea slabe.

7.0 baterie de maşină.

8. Culturile de orez.

9. Pentru că au copitele mari.

10. Plutesc pe apele lacului.

11. Vipera malayană.

12. Templu.

13. Prinde rădăcini în trunchiul altui copac şi apoi îşi extrage *seva* din el.

14. Scotocind prin groapa de gunoi a oraşului după lucruri pe care le vând.

15. O fabrica de textile, unde copiii locuiesc şi muncesc multe ore la cusut de haine.

16. Desculţi.

17. Una dintre modalităţi *este* privind la Iisus.

18. De Anul Nou, în aprilie.

108

19. Să adulmece minele de uscat sau alte proiectile nedetonate din pământ.

20. În jur de trei mii.

21. Cu ajutorul unor firişoare cu care îi sunt acoperite picioarele.

22. Pe spinarea elefanţilor.

23. Mărgeluţe pentru accesorii.

24. Cu frunze de dud.

25. De ajutorul Duhului Sfânt.

26. El a îndurat pedeapsa pentru orice lucru râu pe care l-ai gândit, spus sau făcut.

27. Devine amărăciune, de care e foarte greu să mai scapi.

28. A restaura o relaţie afectata.

109

Despre autoare

Donna Vann şi-a dorit, dintotdeauna, să scrie deoarece a iubit mult cărţile în tinereţe. *Îşi* păstra istorisirile în ea, ete, dar nu a început să scrie cârti decât după ce a avut trei copii. Donna a crescut în *Texas.* Ea şi soţul ei lucrează cu o organizaţie filantropica creştina internaţionala, numita Agape Europe şi a locuit mulţi an, în Marea Britanie. Poate fi contactata pe site-ul www.donnavann.com.

Alte cărţi de copii publicate de editura Casa Cărţii:

Arca lui Noe – carte-puzzle, Christina Goodings *Aventuri în Africa,* de Dick Anderson *Aventuri în Ama-pnia,* de Horace Banner *Aventuri în Himalaja,* de Penny Reeve *Aventuri în Munţii Stâncoşi,* de Betty Swinford *Aventuri în Pacific,* de Tim Cromarty *Biblia clasică pentru copii,* de Rhona Davies *Biblia piticilor,* de Bethan James şi Yorgos Sgouros *Biblia* şi *Rugăciuni pentru cei micuţi,* de Sarah Toulmin (repovestire) şi Kristina Stephenson (ilustraţii) *Corabia fantastică a lui Noe,* de Tim Dowley (text)

şi Steve Smallman (ilustraţii) *Enciclopedia Bibliei,* de Peter Atkinson *Enciclopedia despre Iisus,* de Lois Rock *Lei, tigri şi toată creaţia,* de Sally Ann Wright şi Paola Bertolini Grudina (carte cu autocolante) *Naşterea Domnului* – carte-puzzle, de Christina Goodings *Omul care a potolit furtuna,* de Rhona Davies (carte cu autocolante) *Peştele care a înghiţit un om,* de Christina Goodings (carte cu autocolante) *Povestiri şi activităţi biblice – Biserica primară,* de Sally

Ann

Wright şi Graham Round *Povestiri şi activităţi biblice pentru copii peste 7 ani,* de Su Box şi

Graham Round *Povestiri şi activităţi biblice pentru copii sub 7 ani,* de Su Box şi

Graham Round *Prinţesa şi bebeluşul,* de Sally Ann Wright şi Paola Bertolini

Grudina (carte cu autocolante) *Zece băieţi care au schimbat lumea,* de Irene Howat *Zece fete care au adus o schimbare,* de Irene Howat

CĂLĂTORIE. DESCOPERIRI. INEDIT!

Citind această carte, vei *wdea* Cambodgia aşa cum este în realitate. Vei face cunoştinţă cu cambodgienii, şi vei hţelege ce înseamnă să fii creştin într-o ţară predominant budistă.

În acest turneu vei vizita unul dintre cele mai mari lacuri continentale şi rămăşiţele unei civilizaţii antice. Vei afla şi din ce cauză unii copii nu-şi cunosc data naşterii. S-ar putea să vezi chiar şi nişte delfini!

Cu toate că foarte mulţi cambodgieni cunosc extrem de puţine despre singurul Dumnezeu adevărat, vei vedea totuşi că Dumnezeu nu a uitat Cambodgia. Aşa că vino cu noi… şi nu uita spray-ul de insecte!

Donna Vann şi-a dorit, dintotdeauna, să scrie, deoarece a iubit mult cărţile în tinereţe. Donna a crescut în Texas. Ea şi soţul ei lucrează cu o organizaţie filantropică internaţională creştină, numită Agape Europe, şi a locuit mulţi ani în Marea Britanie.